

”En gemensam riktning”
En kvalitativ studie om finlandssvensk lovsångskultur

Sandra Peltonen

Pro gradu-avhandling i praktisk teologi

Handledare: Tomas Ray
Fakulteten för humaniora,
psykologi och teologi

Åbo Akademi

2022

Ämne: Praktisk teologi

Författare: Sandra Peltonen

Arbetets titel: "En gemensam riktning" - En kvalitativ studie om finlandssvensk lovsångskultur

Handledare: Tomas Ray

Abstrakt:

I avhandlingen undersöks hur lovsångskulturen och lovsångsledarskapet ser ut i Svenskfinland och vad som sätter hinder samt ger möjligheter för tillbedjan. Genom tre fokusgruppintervjuer har de främsta svaren framkommit. Fokusgruppen bestod av lovsångsledare i åldern 23–49, varav tre var män och fyra var kvinnor. Informanterna är alla finlandssvenska lovsångsledare från olika håll i Finland och har varierande kyrklig bakgrund.

I början av 1900-talet, hämtade Pingstväckelsen med sig splittring i Svenskfinland från USA, men också förnyelse i kyrkomusiken och gudstjänstkulturen. I slutet av 1900-talet förnyades kyrkomusiken ytterligare i samband med den nypentekostala väckelsen. Kyrkor som Hillsongkyrkan, växte i popularitet och influerar till denna dag lovsångskulturen i Svenskfinland. Utöver Hillsongkyrkan, påverkar också lovsångskulturen i Sverige den finlandssvenska lovsångskulturen. Lovsångskulturen i Svenskfinland är splittrad men ändå sin egen och lovsångsledare ser potential i det som redan sker. Försoning, kommunikation och samarbete är nödvändigt för den finlandssvenska lovsångskulturens framtid. Gamla sår, som gått i arv i generationer, sitter fortfarande kvar och hindrar gemenskap mellan olika församlingar på flera håll i Svenskfinland. Lovsång och olika stils kyrkomusik har både byggt och bränt broar mellan människor och församlingar.

Lovsång som term växte fram under 1970-talet är som bön i form av musik och hjärtats inställning avgör lovsångens autenticitet. Tillbedjan är oundvikligt för människan, men vad som tillbes är frågan. För lovsångsledare kan det vara utmanande att leda en utåt passiv församling i lovsång, men de kan inte veta vad som sker i gudstjänstdeltagarnas inre. Kommunikation mellan lovsångsledare, Gud och församling är en nyckel till fungerande lovsång. En annan nyckel är att som lovsångsledare inte briljera med sina musikkunskaper utan i stället skapa ett tillfälle där församlingen har lätt att möta Gud. All onödig distraktion är bra att undvika. Lovsångsledare har ett växande ansvar eftersom de blir synligare och är förebilder för många. De skapar också själv teologi i en högre grad. I Bibeln står inget om en lovsångsledares roll, men de kan sättas under kategorin andlig ledare. Då är kraven fort högre än om de bara spelar på ett instrument på en gudstjänst ibland. I slutändan är det fokuset på Gud som är det centrala.

Nyckelord: Lovsångskultur, lovsång, kyrkomusik, Svenskfinland, finlandssvensk, Hillsong, pingstväckelse, finlandssvenska frikyrkor, religiös praktik

Datum: 27.11.2022

Sidantal: 57

Abstraktet godkänt som mognadsprov:

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	2
1.2 Avgränsning och begrepp.....	2
1.3 Metod.....	4
1.4 Tidigare forskning.....	7
1.5 Material.....	8
1.6 Etiska överväganden.....	9
1.7 Min positionering.....	10
1.8 Disposition.....	10
2. Bakgrund	11
2.1 Hillsong.....	12
2.2 Splittring i Svenskfinlands församlingar.....	16
3. En gemensam riktning.....	21
3.1 Lovsång och varför vi lovsjunger.....	21
3.2 Fungerande lovsångsledarskap och dess utmaningar.....	29
3.3 Lovsångsledares ansvar och roll.....	36
3.4 Svenskfinlands lovsångskultur.....	42
3.5 Avslutande kommentarer	49
4. Avslutande diskussion.....	50
Källförteckning.....	53
Bilagor.....	56

1. Inledning

Idén till min pro-gradu avhandling uppstod redan i början av mina teologistudier. Jag visste direkt att jag ville skriva om lovsång eftersom jag själv lett lovsång sedan jag var tretton år gammal. Jag har alltid brunnit för lovsång och har för mig själv ofta analyserat vad som fungerat eller inte. Redan i min kandidatavhandling ville jag få reda på mer om lovsång, men mina ambitioner var för höga och stora för att rymmas i en så kort avhandling.

Jag märkte att det fanns ett tomrum inom forskning i finlandssvensk lovsångskultur. Något fanns om lovsångskultur i Sverige och hur kyrkomusik utvecklats fram till kontemporär lovsång. Enstaka artiklar fanns också. Ingenstans kunde jag hitta konkreta råd eller vägledning för hur man leder lovsång i Finland eller Svenskfinland, som har sina egna kulturer. Jag såg också en avsaknad av kunskap om kontemporär lovsång hos mina medmänniskor. Allmänheten har någon slags kunskap om traditionell kyrkomusik fastän de inte skulle höra till kyrkan, men den kontemporära lovsången är fortfarande lite i skymundan fastän den är mer tillgänglig på internet och mer lik populärmusik än traditionell kyrkomusik till musikstilen. De församlingar som inte använder sig av kontemporär lovsång har naturligtvis en vagare bild av kontemporär lovsång än de som använder sig av den. De som inte är aktiva i församlingar har en ännu snävare kunskap om kontemporär lovsång. De som är bekanta med lovsång och leder lovsång har en bredare kunskap om lovsång. Material om lovsång och lovsångskultur i Svenskfinland är svårt att hitta, så kunskapen hämtas från andra länder och kulturer som sedan färgar av sig i Svenskfinland. Det finns alltså lite skrivet om Svenskfinlands lovsångskultur och jag vill ta utmaningen att göra det. Jag anser att det är något som behöver göras.

Min förhoppning är att sprida kunskap om finlandssvensk lovsångskultur och lovsång samt väcka diskussion och ett intresse för fortsatt forskning inom ämnet. Min avhandling är därmed en kvalitativ studie om lovsångskultur och lovsångsledare i Svenskfinland.

1.1 Frågeställning

Med min avhandling strävar jag efter att stärka medvetenheten om lovsångskulturen i Svenskfinland. Frågeställningen i min avhandling är därmed följande:

Vad kännetecknar Svenskfinlands lovsångskultur och lovsångsledarskap och vad i dem sätter hinder samt ger möjligheter för tillbedjan?

Med följande underfrågor strävar jag efter att svara på min frågeställning:

1. Hur definierar lovsångsledare i Svenskfinland lovsång?
2. Vad i Svenskfinlands lovsångskultur och lovsångsledarskap sätter hinder för och ger möjlighet för tillbedjan?
3. Vad har lovsångsledare för ansvar och roll?
4. Hur ser lovsångskulturen ut i Svenskfinland?

1.2 Avgränsningar och begrepp

I detta avsnitt redogör jag för mina avgränsningar samt definierar och specificerar hur jag använder några termer som är centrala för min avhandling.

I min avhandling fokuserar jag, som jag tidigare nämnt, på lovsångskulturen i Svenskfinland. När jag talar om lovsång, avgränsar jag mig till en kontemporär lovsångsstil som ofta finns i frikyrkliga sammanhang, men som också förekommer i bland annat evangelisk-lutherska sammanhang (se definition nedan). Jag har avgränsat min studie till församlingar i Svenskfinland men också till lovsångsledare som varit aktiva i den uppgiften i Svenskfinland. Jag har intervjuat endast sådana som har lett lovsång eller som leder lovsång. Eftersom det inte finns så mycket skrivet om lovsång i Svenskfinland, har jag på basen av informanternas svar också vänt mig till Sverige och Hillsong Church, varifrån den finlandssvenska lovsångskulturen, enligt informanterna, tar influenser. Jag har alltså sökt svar i svensk forskning, litteratur och media för att få mer information om det som influerar Svenskfinland.

Definitioner

Tillbedjan

Med tillbedjan avser jag i denna avhandling alla sätt som man både i kyrkliga möten och i vardagen ger ära till Gud med eller utan musik.

Lovsång

I denna avhandling använder jag ordet lovsång för den musik som spelas i kyrkliga sammanhang där syftet är att ge Gud äran. Mer specifikt avser jag kontemporär lovsångsmusik som har likheter med dagens populärmusik. De spelar alltså oftast i en uppsättning av gitarr, bas, piano och trummor. Den lovsång jag syftar på låter alltså som dagens sekulära musik, men har i stället ett annat innehåll och syfte i texten. Jag behandlar detta närmare i kapitel 2 och 3.

Lovsångsledare

En lovsångsledare är en kyrklig musikledare. Den engelska termen *worship leader* skapades på 1970-talet i samband med att den kyrkliga musiken utvecklades från traditionell kyrkomusik till en mer modern pop och rockstil.¹ Kyrkomusiker har ändå funnits med sedan bibliska tider. Formen av musik har ändrat men syftet och tjänsten är i grunden den samma. Musikledarnas titel har också ändrat med tiden och associeras med olika musikstilar inom kyrkomusik. Lovsångsledarens uppgift är att ”leda församlingen in i både tillbedjan och lovprisning” samt att ”inspirera till och möjliggöra lovsången.”² En lovsångsledare kan också vara någon som leder människor att tillbe Gud utan musik.³ I min avhandling syftar jag primärt på sådana som leder lovsångsmusik i kyrkliga möten som gudstjänster, ungdomsmöten, andakter och andra kristna samlingar, men jag nämner också deras roll utanför de musikaliska sammanhangen.

Lovsångskultur

Med lovsångskultur avser jag hur lovsångsledare och lovsjungande

---

1 Bob Kauflin, *Worship Matters – Leading Others to Encounter the Greatness of God* (Wheaton, Illinois: Crossway, 2008), 51–52.

2 Boris Salo, ”Vart tog lovsången vägen?”, *Kummin* 4/2021, 11.

3 Kauflin 2008, 53–54.

gudstjänstdeltagare relaterar till och skapar den lovsång som sjungs och sker i möten. Till lovsångskulturen bidrar vilka lovsånger som väljs och varför, hur lovsångerna påverkar de som lovsjunger och vice versa, samt var fokuset ligger i lovsångssituationen. Lovsångskulturen är alltså den växelverkan som sker i ett kyrkligt möte mellan lovsången, lovsångsledarna och de lovsjungande gudstjänstdeltagarna, men främst också mellan Gud och de ovannämnda. Lovsångskulturen är också influerad av vad som sker globalt och vad som är trendigt. Till lovsångskulturen hör också vilken roll lovsångsledaren har och hur lovsången ser ut och låter. Lovsångsledaren kan också ha teologiskt inflytande, vilket kan påverka lovsångskulturen.

Gudstjänstdeltagare

Med gudstjänstdeltagare avser jag i denna avhandling alla dem som deltar i gudstjänsten men som inte är en del av lovsångsledarna. Denna begränsning gör jag i denna avhandling därför att jag undersöker specifikt tillfällena av lovsång och tillbedjan i form av musik och vill urskilja lovsångsledare från de som deltar i gudstjänsten.

1.3 Metod

I denna avhandling använder jag mig av en induktiv ansats där jag alltså söker svar på min frågeställning utgående från intervjuvaren av en fokusgrupp. Först observerar jag vad som sägs i intervjuerna och sedan gör jag en generalisering av observationerna och skapar en teori om det jag kommit fram till. Jag övervägde mellan att göra djupintervjuer och ha en fokusgrupp, men som metod är fokusgruppen mer lämpad för min studie. Fokusgruppsformatet möjliggör att informanterna får fundera tillsammans på frågor och kan komma vidare i sina tankar om lovsång. Under processens gång kom informanterna underfund med olika saker som de gör och hur de upplever sitt sammanhang. Samtidigt fick jag en bild av hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland och hur lovsångsledarna tänker i olika frågor. Inte bara jag, utan också informanterna fick en bättre förståelse av hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland idag. Nackdelen med fokusgruppsformatet är ändå att informanterna har kunnat påverka varandras tankar i stället för att ge opåverkade svar och tankar på frågorna. Metoden är ändå mer lämpad för avhandlingen än enskilda intervjuer eftersom informanterna kunnat

komplettera varandras svar enligt egna erfarenheter, vilket ger ett mervärde och djupare förståelse.

Min avsikt var att välja ut personer av olika kön och ålder med en så bred geografisk spridning som möjligt, när det gäller var de bor eller bott inom Svenskfinland och var de lett lovsång, samt att de kommer från olika samfund. Mitt mål när jag sökte informanter var att de alla skulle ha erfarenhet av att leda vad jag i denna avhandling kallar lovsång (se beskrivning i kap 1.3 Avgränsningar och begrepp).

Slutliga fokusgruppen bestod av tre män och fyra kvinnor i åldrarna 23–49. Informanterna har flera års erfarenhet av att leda lovsång och de har gjort det i Svenskfinland. De har alltså inblick i hur lovsångkulturen ser ut i Svenskfinland. Några informanter har erfarenhet av att leda lovsång också utanför Svenskfinland och kan därför också jämföra andra kulturer med den i Svenskfinland och säga vad som är specifikt för Svenskfinland. Denna grupp har samlats tre gånger via zoom och intervjuernas längd var omkring två timmar per träff. Styrkan med att ha flera än en träff med samma grupp är att jag har kunnat fundera på vad jag ännu vill få reda på och sedan fråga upp saker under följande träffar.

Diskussionerna under fokusgruppintervjuerna har jag bandat in på zoom och sedan transkriberat. Jag har ändrat informanternas namn för att de ska hållas anonyma och deras församlingar är också anonymiserade. Jag har bearbetat språket i de citat som jag använder av informanterna för att göra det klarare och för att dölja informanternas identitet. Jag har också lämnat bort annat sådant som kan avslöja någons identitet.

Under första träffen presenterade jag upplägget för intervjusituationen och berättade vad studien handlar om. Därefter berättade jag kort om mig själv och gav över ordet till informanterna. Informanterna fick berätta om sig själva och om sin bakgrund som lovsångsledare. Jag ställde stödfrågor för att få en bredare förståelse för deras bakgrund och hur deras bakgrund påverkat deras ledande av lovsång. Efter det fortsatte jag med andra frågor som informanterna fick svara på. De fick diskutera och berätta om positiva och negativa upplevelser i lovsångssituationer, hur kommunikation påverkar lovsången och vilka motgångar och hinder eller lösningar de upplevt när de

lett lovsång.

Under andra passet diskuterades några frågor och korta filmer som informanterna fått se på förhand. I filmerna ses fyra liknande men ändå olika lovsångstillfällen. Lovsångerna är välkända men har olika fokus. Den första lovsången ”The Blessing” fokuserar på att välsigna. Den andra lovsången ”Yeshua” har fokus på Jesus. Den tredje lovsången ”The Creed” är en slags trosbekännelse. Den fjärde lovsången ”Oceans” har fokus på Den Heliga Andens ledning och ens överlåtelse till Gud. Hur lovsångsledarna leder lovsång, beroende på vad sångerna fokuserar på, varierar i deras kroppsspråk. Gudstjänstdeltagarnas engagemang varierar också beroende på ledningen. Rumsligheten i lovsångstillfällena påverkar också tillbedjans fokus. Med filmerna ville jag väcka diskussion om hur lovsångsledarnas kroppsspråk, rörelsemönster och ledande påverkar gudstjänstdeltagarnas tillbedjan och deras fokus, hur rumsligheten påverkar tillbedjan, hur lovsångernas texter påverkar fokuset i tillbedjan och för övrigt vad som påverkar tillbedjans fokus i situationerna i filmerna. Jag valde filmer med utländskt ursprung i stället för filmer från Svenskfinland eller Norden överlag, för att minimera risken att informanterna skulle ha kopplingar till personerna och platserna i filmerna. Jag strävade efter att informanterna så neutralt som möjligt kunde se på filmerna fastän lovsångerna i sig kunde vara bekanta. Informanterna reagerade dock med att det var oväntat att se på filmer som utspelade sig utomlands och inte i Finland eller Svenskfinland eftersom kulturerna inte är de samma. Jag står ändå fast vid mitt beslut att visa filmer som var okända för informanterna, eftersom de väckte diskussion. Det kunde ändå ha varit bra att också visa filmer från Svenskfinland för att jämföra hur den finlandssvenska kulturen skiljer sig från andra i kroppsspråket.

Under tredje passet diskuterades sådana frågor som jag inte hunnit fråga under de två första träffarna, för att få informanternas tankar om vad som ännu kunde forskas vidare i och vad deras upplevelse varit av träffarna. Fokuset låg ändå på att diskutera vad lovsång är, varför man lovsjunger och vad lovsångsledarens roll är. Slutligen diskuterades också informanternas förebilder inom lovsång och vad som influerar Svenskfinlands lovsångskultur.

1.4 Tidigare forskning

Det finns lite forskning om lovsång och kyrkomusik i Svenskfinland, men begränsat om lovsångskulturen i Svenskfinland.

Frank Bergers pro gradu-avhandling *En sång säger mera än tusen ord – En analys av skillnader mellan sånger äldre och yngre sjunger i Purmo församling*, berör lovsången i Svenskfinland men mera specifikt i en enda församling.

I Sverige gjorde Ellen Vingren dock en liknande forskning som jag gör. Syftet med Vingrens pro gradu-avhandling *Lovsångsledaren – en ”prayer intercessor” – En kvalitativ studie om lovsångens innebörd och lovsångsledarens uppgift hos åtta lovsångsledare i Sverige*⁴, är att se på lovsångsledares syn på lovsången och sitt lovsångsledarskap. Vingren talar också i sin artikel *Lovsång som bön – Samtida kristen spiritualitet och behovet av en ny karta*, om att lovsång blivit det nya normala uttrycksättet för bön inom frikyrkligheten.⁵ Detta får också fungera som en del av diskussionen om lovsångens betydelse.

Sune Fahlgren skriver i sin artikel *Från blandad kör till lovsångsteam – Historiska och teologiska perspektiv på frikyrkliga sånggrupper*, om hur frikyrkors musik har förändrats med tiden och vad som påverkat musiken.⁶ Fahlgren talar om hur körmusik blev till strängmusik som sedan utvecklades till gospel och förstadiet till det som numera är känt som lovsång. Lovsång i bemärkelsen att lovsångsledarna leder lovsång med bland annat piano, gitarr, bas och trummor.⁷

Jonas Bromander skriver i sin bok *Rum för röster – Sociologiska analyser av musiklivet inom Svenska kyrkan, som den uppfattas av kyrkobesökare, kyrkomusiker*

---

4 Ellen Vingren, *Lovsångsledaren – en ”prayer intercessor” - En kvalitativ studie om lovsångens innebörd och lovsångsledarens uppgift hos åtta lovsångsledare i Sverige* (Magisteruppsats, Ansgar Teologiska Högskolan, 2018).

5 Ellen Vingren 2019, ”Lovsång som bön”, i *”Man ska vara sig själv - En bok om ungdomar, tro och delaktighet”*, red. Josef Forsling, Caroline Gustavsson, Fredrik Wenell (Örebro: Marcus förlag, 2019), 179–197.

6 Sune Fahlgren 2013, ”Från blandad kör till lovsångsteam”, i *”Med skilda tungors ljud – Körsång och gudstjänstspråk”* red. av Stephan Borgehammar 23–76. (Skellefteå: Artos & Norma, 2013), 23–76.

7 Denna instrumentkombination har blivit inofficiellt standardiserad speciellt i västvärlden.

och kyrkokorister⁸, om kyrkomusiken ur ett sociologiskt perspektiv och vilken funktion musiken har i gudstjänsten. Detta anser jag som väldigt relevant också i min avhandling eftersom jag vill se vilken påverkan de olika personerna i gudstjänsten har på lovsången och vilken påverkan lovsången har på dem.

I Stockholm 2020 skrev Jacob Molander sin kandidatuppsats *Spindeln i nätet – En studie av musikledarskap i Ekumeniakyrkan*. I den skriver Molander om olika motiv till musikledarskap i Ekumeniakyrkan och vilka motgångar de olika motiven för med sig.

En hel del finns skrivet om lovsång och lovsångskultur i USA, Storbritannien och Australien. I kapitel 2 går jag mer in på hur dessa länders lovsångsmusik har influerat och förändrat lovsångskulturen i Svenskfinland och på många andra håll i världen.

1.5 Material

Avhandlingen består av två grundmaterial, nämligen litteratur som behandlar ämnet lovsång och det material jag samlat under tre diskussionstillfällen jag haft med en fokusgrupp bestående av lovsångsledare.

I min avhandling jämför jag Vingrens resultat, som framkom i *Lovsångsledaren – en "prayer intercessor"*, med de resultat jag fått i mina fokusgruppintervjuer för att fortsätta diskussionen och se vilka likheter och olikheter som kommer fram i de svenska och finlandssvenska kontexterna.

Carl Sjögren diskuterar om musikens teologi i sin bok *Kyrkan lovsjunger – En bok om gudstjänstens och musikens teologi* (2019). Denna använder jag som ett av mina bollplank för att få teologisk grund i min uppsats.

---

8 Jonas Bromander, *Rum för röster: Sociologiska analyser av musiklivet inom Svenska kyrkan, som den uppfattas av kyrkobesökare, kyrkomusiker och kyrkokorister* (Stockholm: Verbum förlag, 2002).

Jonas Bromander skriver i sin bok *Rum för röster – Sociologiska analyser av musiklivet inom Svenska kyrkan, som den uppfattas av kyrkobesökare, kyrkomusiker och kyrkokorister*⁹, om kyrkomusiken ur ett sociologiskt perspektiv och vilken funktion musiken har i gudstjänsten. Detta anser jag som väldigt relevant också i min avhandling eftersom jag vill se vilken påverkan de olika personerna i gudstjänsten har på lovsången och vilken påverkan lovsången har på dem.

Boris Salo skriver om lovsångens och tillbedjans karaktär och betydelse i sin artikel *Vart tog lovsången vägen?*¹⁰ Artikeln är inte lång men går till kärnan av vad lovsång är och vart den är på väg och artikeln är av en finlandssvensk skribent. Därför anser jag artikeln vara en relevant källa för min avhandling.

Med det material som finns om lovsång i Svenskfinland och om lovsång och gudstjänst, främst i Finland och Sverige, skapar jag en grund för min studie. Eftersom det inte finns mycket skrivet om lovsångskultur i Svenskfinland, är materialet jag skapat utifrån intervjuerna med fokusgruppen, bestående av lovsångsledare, viktig för min avhandling. Med hjälp av fokusgruppen bestående av lovsångsledare, utforskar jag hur lovsångsledare tänker om sin uppgift och hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland.

1.6 Etiska överväganden

Svenskfinland är inte stort och de kristna kretsarna inom det är ännu mindre, för att inte tala om de frikyrkliga kretsarna som dessutom är i minoritet. För att hålla mina informanter anonyma har jag ändrat namnen på dem och inte skrivit ut de församlingar de talar om. Jag har lämnat bort sådant informanterna sagt som kan avslöja deras eller någon annans identitet. I citaten av informanterna har jag också bearbetat språket för att inte avslöja regionala dialekter eller slangord som kan ge ledtrådar om varifrån de kommer. Informanterna har muntligt gett sitt samtycke för att använda det de sagt i intervjuerna för denna avhandling och att jag får banda in zoomintervjuerna. De har

---

9 Bromander 2002, *Rum för röster*.

10 Salo, "Vart tog lovsången vägen?", 11.

också gått med på att inte avslöja någon annan informants identitet. Jag har lovat att hålla informanterna anonyma.

1.7 Min positionering

Jag har någon slags inblick i hur Svenskfinlands lovsångskultur och församlingskultur ser ut idag eftersom jag har ett ganska brett nätverk inom församlingar i Svenskfinland och jag har deltagit i flera församlingars gudstjänster, läger och annan verksamhet. Risken med det är att jag har förutfattade meningar om hur situationen är och som därför i värsta fall kan leda till att jag undermedvetet överför dessa tankar till fokusgruppen. Jag behöver vara noggrann med att inte tro att jag vet så mycket eller färga mina frågor till fokusgruppen med mina egna tankar. Objektiviteten är något jag behöver sträva efter. Det är en svår balans med att hålla mig objektiv medan jag samtidigt brinner för ämnet och ser hur informanterna i fokusgruppen också brinner för ämnet. Till följd av detta har jag noggrant valt ut frågor till fokusgruppen och valt att själv inte kommentera något utan har låtit informanterna tala fritt. Om något verkar extra intressant spinner jag vidare på den tanken med en kompletterande fråga.

1.8 Disposition

Jag har redogjort för vad syftet är med denna studie samt vilka metoder och material jag använder mig av. Fortsättningen på avhandlingen bygger jag upp på följande sätt.

I kapitel 2. Bakgrund, ger jag bakgrund för Hillsongkyrkan och splittringen i Svenskfinland som följd av pingstväckelsen. I kapitel 3. En gemensam riktning, svarar jag på min frågeställning med hjälp av mina underfrågor och det material jag gjort av fokusgruppintervjuerna. Jag analyserar också Ellen Vingrens studie som fokuserar på lovsångsledare i Sverige. Jag för även en diskussion där jag jämför likheter och olikheter mellan mina och Vingrens resultat. I kapitel 4. Diskussion, för jag en sammanfattande diskussion om det jag kommit fram till i avhandlingen och vad som kunde vara intressant att forska vidare i.

2. Bakgrund

Lovsångskulturen i Svenskfinland är influerad av nordamerikansk, australiensisk och svensk lovsångskultur. I detta kapitel ger jag därför en inblick i de lovsångskulturerna. Eftersom Hillsongkyrkorna hör till en av de globalt mest inflytelserika kyrkorna när det gäller lovsång och de nämndes flera gånger av informanterna, ger jag en inblick i Hillsongkyrkan. Här efter använder jag förkortningen Hillsong för Hillsongkyrkan. Hillsong får i min avhandling representera både den nordamerikanska och australiensiska lovsångskulturen. De är ursprungligen från Australien men har blivit stora också i resten av världen. Andra megakyrkor¹¹ som har inflytande på lovsångskulturen i Svenskfinland, som bland annat Bethel¹², nämndes också av informanterna. Eftersom de också tagit influenser av Hillsong och gör liknande saker som Hillsong, väljer jag att inte berätta skilt om dem. De megakyrkor som blivit nämnda av informanterna, alltså med Hillsong borträknat, har i huvudsak sin enda influens på Svenskfinlands lovsångskultur genom sina lovsånger som lovsångsledare valt att använda på tillfällen med lovsång. Hillsong har däremot influerat Svenskfinlands lovsångskultur inte bara med sin musik utan också med hur lovsången ser ut, vilken teologi som sprids och hur församlingen förväntas lovsjunga. De har också samarbete med församlingar i Svenskfinland. Därför har de ett större inflytande på lovsångskulturen i Svenskfinland än vad andra megakyrkor har.

Vidare skriver jag om pingstväckelsen i Svenskfinland på 1900-talet och den splittring som skedde i Svenskfinland som följd av den. Eftersom Svenskfinland starkt influerats av Sverige, speciellt i frikyrkliga sammanhang, och för att det finns lite skrivet om lovsångskulturen i Svenskfinland, skriver jag också något om lovsångskulturens historia i Sverige. I frikyrkliga sammanhang vände man sig till Sverige för att där fanns

---

11 Megakyrkor är kyrkor som samlar tusentals människor på sina samlingar och inte är bundna till staten. Dessa kyrkor satsar på att ständigt förnya sig.

12 Bethel är en ny-karismatisk icke-konfessionell församling från Kalifornien, USA som grundades år 1952. De har stort fokus på den helige Anden och mirakel. Numera satsar de också på lovsångsmusik och driver en skola som heter *Bethel School of Supernatural Ministry*. ”Inside the Popular, Controversial Bethel Church”, Christianity Today, Hämtad 26.11.2022, <https://www.christianitytoday.com/ct/2016/may/cover-story-inside-popular-controversial-bethel-church.html>
”About Bethel”, Bethel Church, Hämtad 9.11.2022, <https://www.bethel.com/about>

önskade lovsånger på svenska. Eftersom den stil av lovsång jag studerar i min avhandling är vanligare i frikyrkliga sammanhang än i evangelisk-lutherska sammanhang, får den svenska influensen på frikyrkornas lovsångskultur under 1900-talet ta plats i min avhandling.

2.1 Hillsong

Hillsong grundades år 1983 i Australien av paret Brian och Bobbie Houston. Brian Houstons far, William Francis Houston, var en pastor i Nya Zeeland och Australien för Assemblies of God¹³. Han grundade också Sidney Christian Life Centre, som han ledde tillsammans med sin son Brian. William Houston förde med sig ett dåligt rykte under sina sista år och Brian grundade sedan Hillsong som en ny start.¹⁴ Sedan dess har Hillsong vuxit och spridit sig till sex världsdelar. Den har i grunden sina rötter i pingstkyrkan och ACC¹⁵.

Hillsongs teologi är konsekvent i alla deras församlingar. När man ser och läser på Hillsongs webbplatser för varje land och stad de befinner sig i, är deras tro beskriven på samma sätt. Det är ändå svårt att granska varje enskild församlings teologi i praktiken eftersom församlingarna kommer från så många olika länder och kulturer, men grunden torde vara densamma. På deras webbplats beskriver de i elva punkter vad de tror på. Där framkommer att de tror att bibeln är Guds ord, vilket kan tolkas som att de är konservativa. De tror att Gud är treenig och god, att synden har separerat människorna från Gud och att Jesus är den enda som kan frälsa människorna. För att bli förlåten tror de att människan behöver tro på Jesus och be om förlåtelse och för att leva enligt Guds plan tror de att människan behöver döpas och få ta del av den helige

---

13 Assemblies of God är en pingstkyrka som grundades år 1914 i Arkansas, USA. De är det största pingstsamfundet i världen.

"the Assemblies of God", the Assemblies of God, Hämtad 9.11.2022,
<https://ag.org/About/About-the-AG>

14 "Frank Houston", Wikipedia, Hämtad 9.11.2022

https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Houston

Lauren Ferri, "New development in Hillsong founder Brian Houston's court case", The West Australian, Hämtad 26.11.2022,

<https://www.perthnow.com.au/news/new-development-in-hillsong-founder-brian-houstons-court-case-c-5465651>

15 Australiensiska Kristna Kyrkorna.

Anden. De nämner också att man i samband med det kan ta del av den helige Andens gåvor och specifikt tungotalet, vilket är något som syns starkt i många karismatiska frikyrkor. Vidare säger de att de tror på kraften i församlingens gemenskap och på att tillsammans fira nattvard. De tror också på att varje enskild person blivit utrustad för sitt livs syfte och att yttersta meningen med livet är att ge Gud ära, men också att tjäna sina medmänniskor. Hillsong tror också på helande och att människans slutliga öde beror på vare sig man tror på Jesus eller inte. Slutligen tror de på att Jesus kommer att återvända till världen.¹⁶ Hillsong är enligt dessa beskrivningar konservativa i sin tro fastän de utåt är moderna.

Hillsong lägger stort fokus på lovsångsmusik, vilket har bidragit till att kyrkan vuxit sig så stor. De har fyra lovsångsvarumärken. De två populäraste är Hillsong Worship och Hillsong UNITED och de två andra är Young & Free och Hillsong Kids. Hillsong Worship är till för alla lokala Hillsongförsamlingar. Tanken är att lovsångsledarna kan lära sig av varandra och skapa egen musik för sina lokala församlingar. Hillsong UNITED är Hillsongs huvudsakliga lovsångsgrupp. De gör ny musik för de globala Hillsongförsamlingarna. Young & Free gör musik riktad till ungdomar och Hillsong Kids gör musik för barn.¹⁷ Detta förenar församlingarna eftersom samma sånger sjungs i alla Hillsongförsamlingar jorden runt. Hillsong Worships och Hillsong UNITED:s lovsånger används mycket också i andra församlingar än Hillsongförsamlingar.

Speciellt många unga dras till Hillsong, eftersom dessa församlingar anses vara moderna och trendiga och en motvikt till mer traditionella församlingar. I Hillsong finns inte formella medlemmar, men många ställer ändå upp för att tjäna som frivilligarbetare i olika uppgifter. De har alltså inte styrelser eller medlemsmöten.¹⁸ Församlingen har varit välkommen i Sverige också för att andra församlingar har krympt. Hillsong har ändå fått mycket kritik. En stor del av ungdomarna väljer Hillsong i stället för andra församlingar, vilket har minskat på mängden ungdomar i

---

16 "What We Believe", Hillsong Church, Hämtad 25.11.2022,

<https://hillsong.com/what-we-believe/#>

17 "Music: The Sound of Our house", Hillsong Church, Hämtad 19.4.2022,

<https://hillsong.com/music/>

18 Thomas Österberg, "Pingstledaren om tillväxt och kritik inom Hillsong Sverige", Dagen, Hämtad 7.5.2022,

<https://www.dagen.se/nyheter/2021/04/15/pingstledaren-om-tillvaxt-och-kritik-inom-hillsong-sverige/>

andra församlingar.¹⁹ De har också kritiserats för att de växer så snabbt och att de bara varit ute efter pengar. De kritiseras också för att de har mycket pengar och för att vissa ledare gjort felsteg.²⁰

Stefan Swärd²¹ skriver dock att kristna också är människor och gör felsteg och att ledare behöver kunna ta kritik. I stället för att skjuta ner andra kristna, borde man be för dem, menar han.²² Människor kommer alltid ha olika åsikter om saker men man behöver kunna samarbeta ändå och lära sig av varandra.

Som sagt har Hillsong också ett inflytande på den finlandssvenska lovsångskulturen. Den har sannolikt först kommit till Finland via Sverige, där Hillsong planterade en kyrka i Stockholm 2006. Det finns ingen Hillsongförsamling i Finland, men det finns församlingar som har samarbete med Hillsong och sådana som starkt eller mindre starkt influeras av Hillsong och deras kultur. Hillsongs lovsånger används mycket också i församlingar som annars inte har kontakt med dem. De är numera bland de största och mest inflytelserika kyrkorna i postmodern tid när det handlar om lovsångsmusik.²³ Det är möjligt eftersom deras musik är tillgänglig på globala musikströmningstjänster och de uppehåller också officiella översättningar till flera större språk på en gratis databas för att minimera risken för feltolkningar.²⁴ Hillsong, men också andra liknande kyrkor som producerar musik, skiljer sig från mer traditionella kyrkors musik inte bara för att de strömmar sin musik och når ut fort, utan också för att de följer samtidens musiktrender.²⁵ Det orsakar att lyssnare dras till deras musik och kan uppleva musiken som något bekant och vardagligt samtidigt som musiken är menad att vara lovsång.

---

19 "Vem tar upp kampen med Hillsong?", Dagen, Hämtad 25.11.2022,

<http://www.dagen.se/debatt/vem-tar-upp-kampen-med-hillsong-1.1104775> (

20 <http://www.dagen.se/debatt/vem-tar-upp-kampen-med-hillsong-1.1104775> (Hämtad 25.11.2022)

21 Stefan Swärd är Doktor i Statskunskap och pastor i Elimkyrkan i Stockholm.

"Biografi", Stefan Swärd, 26.11.2022,

<http://www.stefansward.se/biografi/>

22 "Tidningen Dagen och Hillsong – lite reflektioner", Stefan Swärd, Hämtad 19.4.2022,

<http://www.stefansward.se/2021/04/11/tidningen-dagen-och-hillsong-lite-reflektioner/>

23 Gesa Hartje-Döll, "(Hillsong) United Through Music." i *Christian Congregational Music: Performance, Identity and Experience*, red. Monique Ingalls, Carolyn Landau, Tom Wagner (London: Routledge, 2013), 137–154.

24 Hartje-Döll 2013, 139.

25 Hartje-Döll 2013, 139.

Gesa Hartje-Döll talar om en evangelikal²⁶ gemenskap som kan upplevas runt om i världen. Personer som identifierar sig som evangelikaler känner en samhörighet med resten av världens evangelikaler fastän det inte är möjligt att träffa majoriteten av dem under en livstid. Hartje-Döll jämför det med att känna samhörighet med någon av samma nationalitet. Kulturer och tankevärldar kan se olika ut i olika länder, men grundprinciperna är ändå desamma. Det som ännu mer kan förena dem är den gemensamma musiken. Detta speglar Hartje-Döll med Hillsong.²⁷ Hillsong är som sagt en global kyrka som finns i flera olika kulturer. De är i grunden en pingstkyrka med evangelikala drag och förenas starkt med hjälp av sin musik. Så starkt att de influerar också andra kyrkor och samfund.

Inte bara Hillsong utan också enskilda artister och andra liknande kyrkor började med att producera musik för att dela med andra lovsångsledare och församlingar, men med tiden nådde musiken också allmänheten. Därmed växte också intresset för församlingarna.²⁸ I och med allmänhetens ökande intresse och teknologins utveckling blev det vanligare att lovsångsledare som publicerade musik blev mer som artister med beundrare. Jag kallar dessa för kristna artister för enkelhetens skull. Lovsånger kopplas alltså alltmer med kristna artister och musikgrupper, och i stället för lovsångskvällar²⁹ har dessa kristna artister konserter och turnéer. Skillnaden mellan dessa kristna artister och andra artister är att de kristna artisternas sånger har kristna budskap. Hillsong Worship och Hillsong UNITED, ofta tillsammans med någon talare, har också haft turnéer runt om i världen med syftet att skapa en enhetskänsla med hjälp av musiken.³⁰

Det faktum att musiken är tillgänglig runtom i världen kan alltså skapa enhet bland folk, men kan också sätta fokuset på kristna artister, det vill säga på människor, i stället för på Gud. Flera lovsånger har blivit så välkända globalt att de blivit som ett

---

26 Ordet evangelikal är lånat från det engelska ordet evangelical, som syftar på en mer konservativ, väckelsebaserad kristendom och teologi. De har inte heller en lika tydlig liturgi, som t.ex. evangelisk-lutherska kyrkan har. Ordet blandas lätt ihop med ordet evangelisk, som användes före evangelikal. Ordet evangelisk kopplas mer ihop med orden reformation och protestantism. För att beskriva den kristendom som ordet evangelikal syftar på, behövde man låna ordet på nytt för att göra en skillnad på dem.

27 Hartje-Döll 2013, 139–143.

28 Hartje-Döll 2013, 143.

29 En lovsångskväll eller ett lovsångsmöte är ett möte där kristna samlas för att lovsjunga och be tillsammans. Ofta delar någon också ett vittnesbörd, en tanke eller en bibelvers.

30 Hartje-Döll 2013, 143–145.

gemensamt allmänt språk för kristna runtom i världen. Det har skapats musik som har sin egen ljudvärld och nästan en egen genre, som kristna kan känna igen runtom i världen. När Hillsong och andra började dela sina lovsånger, förändrade det kristenhetens sätt att lovsjunga, menar Hartje-Döll. Under Hillsongs turnéer har publiken kunnat förenas i lovsång oberoende var i världen konserten varit. Hartje-Döll talar också om att det bildats ett slags kanon av nya sånger inom kristenheten. Sånger som till stor del skrivits i slutet av 1980-talet eller under 2000-talet i regel i Australien, USA och Storbritannien då Hillsong nådde två av sina toppar. Exempel på sådana sånger är ”Here I am to worship” (Hughes, 2000) och ”How great is our God” (Tomlin et al., 2004).³¹

Eftersom Hillsong haft turnéer och blivit så välkända har de också blivit en förebild för andra lovsångsledare runt om i världen. Deras musik och kultur influerar speciellt den evangelikala kristenheten globalt och skapar en ”imagined community”³², det vill säga en gemenskap som finns i människors tankevärld och där människor känner samhörighet med den globala församlingen fastän de omöjligt kan träffa alla som hör till den.³³

2.2 Splittring i Svenskfinlands församlingar

I början av 1900-talet kom Pingströrelsen, som är ett karismatiskt protestantiskt samfund, till baptistkyrkor i Sverige. Pingströrelsen fick sin början i USA. Till Finland kom den år 1911 när T. B. Barrat, en norsk metodistpastor, kom till landet.³⁴ Människor från olika samfund ville höra honom eftersom han talade om andedop och det var läran om andedopet som höll ihop gemenskapen fastän de kom från olika samfund.³⁵ Evangelisk-lutherska kyrkan kritiserade Pingströrelsen och Baptistförsamlingarna följde Europeiska Evangeliska Alliansens rekommendationer att inte blanda sig i Pingströrelsens läror. Många baptistförsamlingar splittrades ändå och många baptister

---

31 Hartje-Döll 2013, 145–149.

32 Benedict Anderson 2016, *Imagined Community – Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (London: Verso, 2016).

33 Hartje-Döll 2013, 150.

34 Kai Antturi, *Church Alive – Short History of the Pentecostal Movement in Finland 1911–1999*(Helsingfors: Multiprint Oy, 2000).

35 Antturi 2000, 12–13.

började gå på Pingströrelsens möten.³⁶ Eftersom en lutheran var bland de första ledarna i pingströrelsen i Finland, påverkade det märkbart rörelsens profil.³⁷ Efter första världskriget var pingstvännen inte längre välkomna bland lutheranerna och deras fokus skiftade från andliga, karismatiska upplevelser till att evangelisera.³⁸ Pingstvännerna splittrades i två delar, varav den ena accepterade att alla troende kristna skulle få fira nattvard tillsammans medan den andra delen bara accepterade att fira nattvard med dem som var troendedöpta, det vill säga döpta som vuxna.³⁹ I Sverige kritiserade Pingströrelsen baptismens organisatoriska kultur och ansåg att andligheten inte fick tillräcklig plats. Ändå fanns det många aktiva körer i frikyrkor som skapade samhörighet mellan personer i och utanför församlingen.⁴⁰

Samtidigt blev strängmusiken också populär inom frikyrkor och levde vidare hand i hand med körmusiken. Till strängmusiken hörde instrument som i slutet av 1800-talet var populära, nämligen fiol, mandolin, gitarr och cittra. När instrument med en koppling till nöje inkluderades i strängmusiken, uppstod det kritik, men senare accepterades de ändå.⁴¹ Strängmusiken fungerade som ett medel att förkunna och att leda församlingen i sång. Denna stil av kyrkomusik praktiserades i några årtionden och var en del av den tältmötetradition som hämtade inspiration från USA. Poängen var inte att uppträda utan att sjunga tillsammans med församlingen.⁴² I Finland fick Pingströrelsen en tillväxt när de sände ut evangelister, som samlades i hem och på barn- och ungdomsevenemang, där de sjöng och spelade väckelsesånger.⁴³ I det stora hela sjöng församlingskörerna i Sverige på söndagsgudstjänster medan strängmusiken hördes på väckelsemöten, men gränsen mellan dessa var inte så skarp. Fahlgren talar om att körerna och strängmusiken hade olika spiritualitet men att de för gemenskapens skull fick samexistera i kyrkan. ”Olika spiritualitet fick finnas sida vid sida för enhetens skull.”⁴⁴ I Finland började de som varit en del av både frikyrkliga och lutherska församlingar stanna kvar i de lutherska församlingarna, eftersom det

---

36 Antturi 2000, 13.

37 Antturi 2000, 15.

38 Antturi 2000, 16.

39 Antturi 2000, 16.

40 Fahlgren 2013, 38.

41 Fahlgren 2013, 44.

42 Fahlgren 2013, 44–45.

43 Antturi 2000, 17.

44 Fahlgren 2013, 45.

karismatiska hade satt sina spår även där. Då behövde människorna inte välja utan kunde stanna kvar i den ena församlingen. Den internationella kritiken mot den karismatiska evangelisationen och livsstilen bidrog också till att färre människor hölls kvar i frikyrkorna. Även tiden efter krigen påverkade antalet människor i frikyrkorna eftersom samhället sekulariserades.⁴⁵

Fastän Pingströrelsen och Baptistförsamlingarna i Sverige tidvis kunde samarbeta, blev det under 1930-talet konflikter mellan dessa. Blandkörererna, alltså körer med både kvinnor och män, inom baptismen kritiserade strängmusiken för att vara ”banal”⁴⁶, medan strängmusikerna kom med motargument om att blandkörererna ”inte sjöng från hjärtat”⁴⁷. Det fanns alltså en konflikt mellan ”kunskap och vilja” och ”känslor och erfarenhet”.⁴⁸

På 1950-talet var väckelsen förbi och det var inte längre självklart att ungdomar gick i kyrkan. Krigstiden satte sina spår och unga gick sin egen väg hellre än att leva enligt föräldrarnas vilja.⁴⁹ Det fanns ändå en saknad efter tiden före kriget och det bildades nya körer i frikyrkor, så kallade offensivkörerna, för att nå ny väckelse i en ny tid. Mycket var influerat av USA och tältmöten blev populära igen. Denna gång var mötena dock mer planerade i jämförelse med de fria och improviserade mötena före krigstiden.⁵⁰ En teologi från USA⁵¹ som underströk kristen gemenskap över samfundsgränser och att stöda de redan existerande kyrkorna, satte sina spår och fanns kvar ännu i slutet av 1900-talet.⁵² Också i Finland samlades man över församlingsgränser för att be tillsammans efter kriget.⁵³ Offensivkörerna⁵⁴ och strängmusiken stelnade med åren och hade så gott som bara gammal repertoar och strängmusiken försvann så småningom från frikyrkorna.⁵⁵

---

45 Antturi 2000, 20–21.

46 Fahlgren 2013, 46.

47 Fahlgren 2013, 46.

48 Fahlgren 2013, 47.

49 Fahlgren 2013, 52.

50 Fahlgren 2013, 53.

51 Fahlgren 2013, 54, Fahlgren nämner speciellt inflytande av den amerikanska Dwight L. Moody.

52 Fahlgren 2013, 54.

53 Antturi 2000, 32.

54 Offensivkörerna började från frikyrkornas dröm om väckelse. Deras syfte var att evangelisera och påminna om de gamla goda tiderna. Körerna hade ett noga planerat schema till skillnad från strängmusikens mera avslappnade och improviserande karaktär (Fahlgren 2013, 53).

55 Fahlgren 2013, 55.

På 1950-talet blev ungdomskörer också populära, men de lyfte speciellt på 1960-talet. Dessa körer hämtade inspiration från gospelmusiken i USA och de sjöng även på engelska. Liksom strängmusikerna i sin tid hade en ny rytmik, hade också ungdomskörerna en ny rytmik eftersom de sjöng gospelmusik. Tidvis var det dock svårt att hålla ungdomar en längre tid eftersom de som sagt hade mer frihet än tidigare.⁵⁶ Det var här den nutida formen av band började ta form i kyrkorna. De spelade oftast med en uppsättning av piano/elorgel, elgitarr och trummor. Körerna ville höja stämningen i kyrkorna och ordet ”publik” började användas för att beteckna församlingen.⁵⁷ Dessa ungdoms- och gospelkörer skapade både samhörighet och splittring. Samhörighet för att de också lockade med sig människor som ännu inte var aktiva i kyrkan och splittring för att äldre generationer inte hängde med i det nya.⁵⁸ Fahlgren menar att en viss tids nya musik med tiden stelnar och sedan kommer något nytt igen. Varje generation hålls med andra ord lite kvar i det som varit. Gospel musiken stelnade också men tog nya uttryck genom soul, hiphop och rhythm&blues. Ändå blev gospelmusiken populär också utanför kyrkan och har fått en prägel av underhållningsmusik.⁵⁹

”I församlingar som knyter detta körskap regelbundet till söndagens huvudgudstjänst, verkar det som om liturgin har påverkats mer av gospelkörskapet än tvärtom. Gudstjänster med gospelkör får ofta karaktären av konsert. Körskapet har därmed medverkat till en förändring av eller förskjutning i de frikyrkliga gudstjänsterna. Församlingen är konsument, publik, mer än en bedjande och förkunnande gemenskap.”⁶⁰

Under 1970-talet i Finland tog flera församlingar inspiration från den nya karismatiska väckelsen och formade den till sin egen. Både frikyrkor och lutherska församlingar var en del av det. Det karismatiska fick också motstånd på grund av att det upplevdes för kaotiskt. Liksom i Sverige, uppstod också i Finland tidvis konflikter på grund av

---

56 Fahlgren 2013, 56.

57 Fahlgren 2013, 57.

58 Fahlgren 2013, 57.

59 Fahlgren 2013, 58–59.

60 Fahlgren 2013, 59.

åiktsskiljaktigheter mellan traditionell och kontemporär lovsångsmusik.⁶¹ Den förstnämnda hade mer fokus på sanning och strävade efter att förstå och känna till evangeliet. Guds ord var det centrala. Den andra hade mer fokus på känslan av att möta Gud och att leva ut evangeliet i praktiken. Guds närvaro skulle kännas och synas. Antturi säger att Pingstvännerna, som är mer karismatiska och spelar mer kontemporär lovsångsmusik, med tiden har kommit till insikten att känslan av kärlek inte är det viktigaste utan att det också är viktigt att känna till sanningen.⁶²

Fahlgren påpekar att den nypentakostala väckelsen har lett till att många frikyrkor ersatt orgeln med lovsångsteam antingen helt eller delvis. Det är inte längre orgeln som ackompanjerar sången i frikyrkorna, utan det är i stället lovsångsteamerna som tagit över den uppgiften.⁶³ Teamen består ofta av 3–6 personer där en är huvudsakliga ledaren. De leder lovsången men kan också leda församlingen med sina rörelser och med olika utrop och tanken är att församlingen följer efter. Lovsångsledarna kan få hög status och vara förebilder i och utanför sina församlingar beroende på hur stora scener och hur många människor de lett i lovsång på möten. Sångerna är enkla och har fokus på det personliga mötet med Gud och en kärlek till Jesus. De refererar ofta också till bibeln. I karismatiska församlingar menar Fahlgren att lovsångsledaren skapar ”ande” medan det i frikyrkor och lutherska sammanhang är musiken och texten som skapar ”ande”. Lovsångerna spelas i regel i början av gudstjänsten, vid tillfällen av bön, under nattvarden och ibland efter predikan. Under lovsången kan människor i församlingen stå upp och lyfta händerna och i vissa fall dansa. I församlingar som influerats av nypentekostala väckelsen betonas det att vara autentisk, men också att med Guds kraft göra under. I lovsången är det inte musiken som är viktig utan vad som händer i själva utövandet av det. Lovsångernas teologi i nypentekostala sammanhang har ofta fokus på Guds allsmäktighet och det undviks att sjunga om korset och klagan. I stället vänder de sig bort från världen men låter musikaliskt som den.⁶⁴ Fahlgren utmanar denna typ av lovsång med att fråga ifall lovsången tagit över gudstjänsten och samtidigt tappat sitt fokus?⁶⁵

---

61 Antturi 2000, 31.

62 Antturi 2000, 34.

63 Fahlgren 2013, 63–64.

64 Fahlgren 2013, 63–68.

65 Fahlgren 2013, 69.

3. En gemensam riktning

I detta kapitel analyserar jag materialet jag skapat med hjälp av fokusgruppsintervjuerna och för en diskussion med Ellen Vingrens studie. Analysen gör jag utifrån mina underfrågor och de svar jag fått under intervjutillfällena. Först analyserar jag hur informanterna definierar lovsång och tillbedjan för att ge en förståelse för hur de resonerar kring det. Därefter analyserar jag vad informanterna upplever som fungerande lovsångsledarskap och hurdana situationer de upplever som utmanande samt hurdana lösningar och redskap de har för att skapa förutsättningar för fungerande lovsångsledarskap. Efter det analyserar jag vad informanterna anser att lovsångsledare har för roll och ansvar. Slutligen diskuterar jag, på basen av informanternas svar, om hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland och vad som influerar den.

3.1 Lovsång och varför vi lovsjunger

Före jag går in på lovsångskulturen i Svenskfinland och vad som upplevs som fungerande eller utmanande med att leda lovsång, går jag in på hur informanterna definierar och upplever lovsång och tillbedjan samt varför de upplever att lovsång är relevant. Det gör jag för att introducera hur informanterna tänker om det och för att ge kontext före jag går in på följande frågor. I och med det svarar jag i detta avsnitt alltså på min första underfråga.

Vad är lovsång och tillbedjan?

En återkommande åsikt bland informanterna är att tillbedjan är något varje människa gör, men det som tillbes kan variera. Varje människa väljer vad hen tillber och det kan inte undvikas. Lovsången är däremot en underkategori till tillbedjan och ett av flera uttryckssätt att samtala med Gud. Lovsång är tillbedjan i form av musik.

Benjamin: *Lovsång faller under kategorin tillbedjan. Tillbedjan är takorganisationen och lovsång är som en underkategori av tillbedjan, men på engelskan så är*

worship...kommer från worth-ship...att ge värde åt någonting. Så att tillbe är att ge värde åt någonting. Alla tillber vi ju någonting. Frågan är bara vad? Och lovsång är då en form av tillbedjan i form av musik.

Benjamin påpekar att det engelska begreppet *worship* har sitt ursprung i ordet *worth-ship*. Eftersom det i svenska språket används två liknande begrepp, *lovsång* och *tillbedjan* för att förklara samma sak som det engelska begreppet, kan det vara möjligt att tanken om vad lovsång och tillbedjan är, är annorlunda eller inte lika tydligt på svenska. Språken kan möjligen påverka uppfattningen om något och hur man tänker om något. Jag tänker att begreppen tillbedjan och lovsång kan ge associationer om att ge ära till någon eller något som är mer distanserat, medan begreppet *worship*, med sitt ursprung kan ge associationer om någon eller något mer nära, eftersom det syftar på att värdesätta någon eller något. Därför är det möjligt att språket påverkar hur man upplever Gud i lovsång. Det sätt lovsångsledare talar om lovsång och Gud samt hur de leder lovsång, kan påverka hur församlingen tänker om lovsång och Gud. Det väcker dock frågan om det går att värdesätta Gud? En människa kan inte ge Gud mer eller mindre värde, om Guds värde alls går att mäta, men människan kan bestämma hur mycket plats hon ger till Gud i sitt liv och därmed ge Gud mer eller mindre ära. Termerna lovsång och tillbedjan samt *worship* kan också vara termer som förklarar olika funktioner. Lovsång och tillbedjan kan syfta på människans relation till Gud och hur den utövas i praktiken, medan *worship* kan vara en mer självreflekterande term som syftar på hur människan ser på sig själv och Gud i sin relation till Gud.

Lovsången kan ha olika karaktär, nämner en av informanterna. Det kan fungera som ett samtal mellan Gud och människor men den kan också vara berättande och tala om för församlingen vem Gud är. Lovsången jämförs också med bön, men med formen av musik. Två av informanterna talar om att det handlar om hjärtats inställning, vilket upprepas av de flesta informanterna även i ett senare skede. En av informanterna påpekar att det handlar om underkastelse både i hjärtat och kroppsligt och insikten att man själv inte är Gud men att Gud är Gud. Något som hjärtat konstant bör instämma i, menar han.

Ester: *...lite samma som med bön. Ett samtal med Gud. Vi riktar oss till Gud, men genom lovsången kan Gud också tala till oss. Dom har liksom lite olika riktningar och*

funktioner. Det finns lovsånger som vi kan lära oss av som mer berättar om Gud. Sånger som är riktade till Gud. Olika karaktär. Kärnan i lovsång är det samma som bön med det här att hjärtats samtal med Gud. Lite samma som bön men med melodi.

David: *Lovsång är hjärtats tacksamhets uttryck till Gud. Tillbedjan är något som vi dels gör med våra kroppar, men också just den där underkastelsen, att vi inte bara i våra hjärtan böjer oss inför Gud. Det måste ju kanske börja där förstås. Vi böjer oss inför Gud och konstaterar att Gud är Gud och jag är inte. Den där hängivelsen och glädjen i det. Så tillbedjan är ju kanske något som vårt hjärta behöver vara stämt i hela tiden och så kommer lovsången som ett symptom på kärleken till Gud.*

Förutom hur lovsångsledare talar om lovsång och hur de leder lovsång samt vilket språk som används i lovsång, kan texterna i lovsångerna påverka fokuset och tanken om vem Gud är och vad lovsång är. Sångvalen har alltså olika funktioner och riktningar, liksom Ester påpekar. Beroende på varifrån lovsångerna kommer och när de blivit till, kan fokuset vara olika. En del nyare lovsånger kan ha ett mer individualistiskt stuk än äldre lovsånger. En del äldre lovsånger kan vara färgade av till exempel krigstiden medan mer kontemporära lovsånger kan vara färgade av en sekulariserad värld med annorlunda motgångar i en tid av fred. Det är dock inte fallet med alla lovsånger. Olika generationer talar också på olika sätt om lovsång. Medan äldre generationer betonar att peka på Gud och ge Gud ära för att Gud är Gud när de talar om lovsång, betonar yngre generationer mer vad Gud gjort för dem och vad Gud ger dem, i lovsång. Båda sätten att tänka kan vara formade av den tid och kontext de vuxit upp i. Frågan är ifall man lovsjunger för att ge Gud något eller för att få något av Gud? Om lovsång är kommunikation med Gud, är båda sätten relevanta. Lovsång och tillbedjan förknippas lätt med endast musiken i kyrkan, men de har också en uppgift att fylla i vardagen. De formar människans tankesätt och hennes relation till Gud och kan därmed också forma hur människan lever i vardagen. Lovsången och tillbedjan kan vara ständigt närvarande i församlingens vardag, inte bara genom sång utan också genom handlingar.

Ellen Vingrens informanter talar också om lovsång som kommunikation med Gud men nämner också att det i lovsångstillfällena sker ett skifte i fokus och tillvaro. Det sker något, men informanterna har svårt att beskriva vad det är som sker. Hur som helst

menar de att det sker ett skifte i atmosfären och att något händer i människans inre. Informanterna påpekar också att Gud alltid finns närvarande men att lovsången kan öppna upp för den närvaron och ta fram olika känslor och tankar som finns i människor. Sådant som man vill kommunicera till Gud. Ett tillfälle där man öppnar upp för att möta Gud.⁶⁶

Mina informanter talar, i motsats till Vingrens informanter, om att det ibland kan vara svårt att få församlingen med i lovsången på ett sätt som är synligt. Skiftet i fokus, tillvaro och atmosfär som Vingren talar om, framkommer inte lika tydligt hos mina informanter. Det är snarare något mina informanter uttrycker att de strävar efter. För att nå det, uttrycker de att de i vissa fall väljer sånger som de vet att församlingen sjunger med i. Gudstjänstdeltagarna består av olika människor och de kan ha olika sätt att uttrycka sig i lovsång beroende på bland annat deras personlighet, humör och bakgrund. Lovsången behöver dock inte alltid kännas och skapa någon synlig reaktion. Det är ett ständigt lyssnande och kommunicerande mellan lovsångsledare, gudstjänstdeltagare och Gud. Detta talar jag mer om i följande avsnitt.

Varför lovsång?

Det är en sak att förstå vad lovsång är, men en annan sak att förstå varför man lovsjunger. Här finns varierande åsikter och tankar bland informanterna.

Några av informanterna talar om att lovsången är något grundläggande i människan. Att det är människans djupaste identitet att tillbe Gud. Det är dock inte främst något som görs för ens egen skull utan för Gud. Ändå kan det som sagt vara en kommunikation mellan Gud och människa där Gud också ger något till människan. Informanterna uttrycker att det kan hända att lovsången i kyrkan inte reflekteras i vardagen utan att livet utanför kyrkans väggar kan se väldigt annorlunda ut. Om lovsången bara handlar om att själv i stunden få ett känslorus medan man i vardagen ignorerar Gud, har något gått snett. Benjamin konstaterar dock att man inte ska ignorera känslorna utan att det finns en plats för dem också.

---

66 Vingren 2018, 58–61.

Benjamin: *Jag tycker inte att man ska förringa att sånger talar till våra känslor också och jag tror att det är kanske lite ofta i Finland som vi är väldigt så här fientliga mot känslor och jag menar jag säger absolut inte att vi ska gå omkring och basera allting på känslor, men att samtidigt tror jag nog att vi ska känna för Gud också. Jag tror att det är jätteviktigt att vi ...våra emotioner också är på något sätt i synk med Honom, med vem Han är.*

Lovsången och musiken kan beröra människan på ett plan, som inte kan beröras av annat. Det är något att ta fasta på snarare än att ignorera, så länge det inte tar bort fokuset från Gud. Gud möter människor också i känslorna och genom känslorna. Benjamin lyfter också fram att finländare är reserverade eller fientliga mot känslor. Det kan möjligen vara en orsak till att finländare fokuserar på känslor speciellt mycket i lovsång eller helt ignorerar känslorna. Lovsången kan i bästa fall skapa en god atmosfär där det är gott att vara, säger Benjamin. Naturligt finns det olika slags känslor och de kan alla komma fram i lovsång. Gudstjänstdeltagarna kan reagera olika på samma lovsång. För någon kan den påminna om gamla sår och väcka känslor av sorg och för en annan kan den väcka känslor av glädje och hopp för en bättre framtid. Någon annan lovsång kan starkare skapa en känsla av gemenskap eller samtidigt också en känsla av utanförskap. Människor är olika och reagerar annorlunda på samma sak. Det är också möjligt att inte känna något alls och det behöver också accepteras.

Vingrens informanter talade som sagt om att lovsång kan ta fram olika känslor hos människor och kan hjälpa dem att öppna upp för Gud. Min informant, Benjamin, lyfter fram att finländare är fientliga mot känslor, men ändå talar han gott om känslor. Här kan finnas spår av det svenska inflytandet på lovsångskulturen i Svenskfinland. Det är möjligt att lovsångskulturen i Svenskfinland är mer öppen för känslor än lovsångskulturen i resten av Finland som följd av det svenska inflytandet.

Ett annat problem, som Ester uttrycker, är att det i hennes församling talas för mycket om nåd och för lite om att leva ut sin tro också i vardagen. Hon säger att det är för lite bön och lovsång och för mycket tal om nåd och vackra ord som inte ordets talare håller. De lever inte som de lär, menar hon. Hanna påpekar att man kanske inte ber och lovsjunger så mycket om man inte förstår vem Gud är. Ester konstaterar också att då

kyrkan är menad för alla, blir det mesta vagt och det känns som att inget krävs av dem som går i kyrkan.

Om Esters och Hannas kommentarer kan jag konstatera att det finns människor vars uppfattning om Gud är en glansbild. Om nåden betonas för mycket, men andra sidor av Gud glöms bort, kan bilden av Gud bli snäv och det är lätt att leva hur som helst för att nåden betonas så starkt. Det finns alltså en risk att människor betar sig dåligt för att de har den uppfattningen att allt de gör blir bortglömt tack vare nåden eller att de inte behöver ta ansvar för sina gärningar. Nåden är allt, menar Ester, men samtidigt behövs också krav, menar hon. Alltså att man till exempel inte baktalar eller gör någon illa och att man gärna får hjälpa till om man kan. Det finns också en motvikt till detta, nämligen att det i församlingar mer eller mindre krävs att man frivilligt tjänar i församlingen. Det är en kultur som finns speciellt i frikyrkor eftersom de sällan har råd att anställa så många. I bästa fall fungerar det bra och i värsta fall kan församlingen bli utbränd. Om församlingen, som Ester säger, blir för fokuserad på att alla ska passa in, finns risken att församlingen tappar fokuset på Gud. För en gemensam riktning behövs ett gemensamt mål och fokus. Det som håller ihop församlingen är fokuset på Gud. Om det fokuset inte finns, har församlingen kvar en verksamhet som tappat sitt syfte. Med andra ord finns risken att församlingar med mycket frivillig arbete kan leda till kulturer och omständigheter där frivilligarbetare har en tendens att bli utbrända.

Den bild människor har av Gud, påverkar också hurdan hjärtats inställning är i lovsång och tjänande. Orden kan vara tomma ord som sjungs, men som inte kommer från hjärtat. Det går ändå inte att veta hjärtats inställning hos människor för uttryckssätten kan se olika ut. Någon lovsjunger i tystnad och stillhet medan en annan lovsjunger med stora rörelser och ljud. Någon tillber inte med lovsång utan med att tjäna på något annat sätt. En lovsångsledare kan inte veta vad som sker inom människorna i församlingen under lovsången. Motiven hos den som deltar i lovsången kan vara rena eller så inte. Det kan finnas förutfattade meningar om hur det ska se ut att lovsjunga och då kan fokuset i värsta fall finnas i hur man ser ut när man lovsjunger. Sätter man händerna i luften och står upp för att det hör till eller för att man vill visa respekt till Gud? Sitter man stilla och tyst under lovsången för att man är trött och inte har lust att lovsjunga eller för att man har en stilla stund med Gud i bön? Det kan endast personen

själv veta. Varje person har sina egna motiv till varför de gör som de gör. Det finns kanske inget rätt eller fel. Joel påpekar också att det kan vara bra att inte vara för bekväm hela tiden.

Joel: [...]det är bra att ha ett ställe där man passar in i stället för att ingenting skulle passa[...] Samtidigt [...] om Gud aldrig är av annan åsikt än dig, om Gud aldrig är av annan åsikt än jag, finns chansen att det inte alltid är Gud. Det är i så fall min uppfattning om vad jag vill att Gud ska vara. Om din Gud aldrig utmanar dig, är dina egna röster din Gud.

Med detta citat vill jag ännu understryka informanternas tankar om varför man lovsjunger. Nämligen för att Gud är Gud, men ibland skapar människan egna tankar om vem Gud är. Då finns risken att man lovsjunger en idé om Gud, snarare än att acceptera den Gud verkligen är.

De flesta av Vingrens informanter anser att lovsång skapar gemenskap, men en av informanterna tänker att lovsången ofta blir vertikal och ensam mellan Gud och människa och att den horisontella dimensionen av gemenskap kan glömmas bort.⁶⁷ Hanna konstaterar också att lovsången är ett praktiskt sätt att lovsjunga och tillbe tillsammans. Det är lättare att lovsjunga genom musik än att bygga hus tillsammans varje vecka till Guds ära, konstaterar hon.

Musiken är samtidigt ”ett mål i sig själv”, som ett uttryck för skönhet, kreativitet, känslor eller som ett uttryck för att människan är lik Gud. Musik som konstnärligt uttryck eller konstform beskrivs av informanterna, precis som tillbedjan, vara en respons på att människan är skapad som en varelse som vill uttrycka sig. Lovsången beskrivs vara en möjlighet att ge ett ”gemensamt uttryck för våra individuella känslor”.⁶⁸

Vingren talar om att lovsången skapar gemenskap och att musiken har ett värde i sig. Liksom mina informanter talar om att det sitter i människans natur att lovsjunga och tillbe Gud, menar Vingren att musiken och känslorna i människan är ett uttryck för den

---

67 Vingren 2018, 69.

68 Vingren 2018, 82–83.

kreativitet människan fått av Gud. Därmed är människan lik Gud, menar hon. Lovsången äger rum i gemenskap med andra människor samtidigt som det är en kommunikation mellan varje enskild person och Gud.

Sammanfattning

Detta är sammanfattningen på min första underfråga.

Lovsång är ett av flera sätt att tillbe och lovsångerna kan ha olika funktioner och karaktär. I olika generationer har fokuset i lovsångernas texter och musik varit olika och präglade av sin tid. Församlingens engagemang i lovsången är inte alltid kroppsligt synligt, men det är hjärtats inställning och fokus som avgör engagemanget. Ingen människa kan avgöra vad hjärtats inställning är. Det är bara Gud som kan göra det. I Finland verkar det vara ovanligt med kroppsligt uttryck i lovsång jämfört med många andra länder. Det kroppsliga uttrycket kunde integreras mer i den finländska och finlandssvenska lovsångskulturen, menar några informanter.

Lovsång och tillbedjan är något grundligt i människan. Frågan är bara till vem eller vad det riktar sig till. Lovsången är ett medel för att kommunicera mellan Gud och människa. Liksom bristen på det kroppsliga uttrycket i lovsång hos finländare, är också känslor något som inte kommer lätt för finländare i lovsång. En informant konstaterar att känslor kunde välkomnas mer, men att de inte heller får ta över och styra.

Två diken församlingar kan hamna i är att lekmännen får för mycket ansvar och blir utbrända och det andra är att det predikas för mycket om nåd och församlingen blir passiv och utan något ansvar alls. Det behöver finnas en balans. Det behövs en frihet att få tillbe och lovsjunga på ett sätt som känns rätt för en själv och det behöver finnas rum för olika känslor i gudstjänsten. Man ska få komma som man är. Samtidigt påpekar en informant att gudstjänstdeltagaren inte ska bli helt för bekväm. I gudstjänsten får man lära sig mer om vem Gud är, men människan behöver också bli utmanad i sin gudsbild. Har man en glansbild av vem Gud är eller är Gud någon gång av annan åsikt än en själv? Lovsång kan vara ett medel för människan att kommunicera med Gud men

lovsång kan också skapa gemenskap. Det är både en vertikal och en horisontell kommunikation. Den enskilda personen kommunicerar med Gud, men församlingen gör det också som ett kollektiv.

3.2 Fungerande lovsångsledarskap och dess utmaningar

I detta avsnitt lyfter jag fram det som informanterna ansett vara utmanande med att leda lovsång och vad som bidragit till att lovsången har upplevts som fungerande. Därmed svarar jag i detta avsnitt på min andra underfråga.

Ett tema som alla informanter återkom till och som Fahlgren också lyfter upp som central i kyrkosång, var kommunikationen⁶⁹. De tillfällen där det inte funnits en klar kommunikation mellan lovsångsledaren och andra som medverkar i sammanhangen med lovsång, har varit betydligt svårare. Ibland har situationer uppstått där lovsångsledaren inte hållit med om vad talaren sagt och då har det varit svårt att fortsätta leda lovsång. En tydlig kommunikation har däremot lett till mer säkerhet och en gemensam riktning i hela mötet.

I en gudstjänst finns oftast någon som leder mötet, någon som predikar eller delar någon tanke, gudstjänstdeltagare och någon som leder sång och musik. Förutom dessa kan det finnas många andra uppgifter som behöver skötas och koordineras för att helheten ska fungera. För att den gemensamma riktningen ska nås, behövs kommunikation på ett eller annat sätt. Kommunikationen kan ske i planeringskedet men också medan gudstjänsten och lovsången är i gång. Den lovsångsledare som har huvudansvaret och leder bandet, kan visa med handgester eller ansiktsuttryck vilken del av sången som kommer till näst. Om ansvariga lovsångsledaren märker att någon alternativ sång passar bättre in i gudstjänsten, kan denne kommunicera det till resten av lovsångsledarna. Detta är ofta mer genomförbart i de lovsångssammanhang jag talar om i min avhandling, än i de gudstjänster där psalmerna är planerade på basen av vilken söndag det är i kyrkoåret. Då finns psalmernas nummer redan uppsatta på väggarna före gudstjänsten så att församlingen kan bläddra fram psalmerna i god tid

---

⁶⁹ Fahlgren 2013, 71.

före psalmerna sjungs. I de sammanhang jag fokuserar på i min avhandling, får församlingen veta vilken lovsång som sjungs först när sången börjar. Lovsångsledaren kan säga något om sången eller bara börja spela. Ofta känner församlingen igen sången och behöver inte dessvärre instruktioner. I dessa lovsångssammanhang sjungs oftast flera sånger efter varandra och de kan flyta ihop i stället för att helt och hållet sluta spela mellan sångerna. Om lovsångsledarna introducerar en ny sång, kan de säga något kort om den före de börjar sjunga. De förekommer också att lovsångsledarna säger något kort om någon sång som är speciell under tillfället. Lovsångsledare säger ofta första orden i en del av en sång för att vägleda och förbereda församlingen in i rätt del av sången om lovsångsledaren sjunger sången med en avvikande uppbyggnad än den normala. Sången projiceras ofta på en skärm eller en blank vägg och en teknikansvarig har ansvar för att rätt text finns projicerad i rätt stund. Lovsångsledarna har då en viktig uppgift att se till att inte bara bandet, utan också församlingen och teknikansvariga vet vad som ska sjungas till näst. Det är inte ovanligt att lovsångsledare rör sig fritt mellan olika delar av sången och att någon vers eller refräng upprepas. Det behövs alltså kommunikation mellan lovsångsledarna och de andra som har en uppgift i gudstjänsten, men också mellan lovsångsledarna och församlingen för att lovsången ska bli unison.

Vingren förklarar sina informanternas syn på vad de tycker lovsångsledare har som uppgift. De har liknande tankar om lovsångsledarskap som mina informanter, och understryker lovsångsledarens uppgift att vara lyhörd för Gud och att lovsångsledaren behöver leda församlingen in i Guds närvaro. Vingrens informanter lyfter också fram två aspekter som hör till lovsångsledarens uppgift, nämligen att ”leda människor i en process som de själva inte styr” och som sagt ”vikten av dialog eller koppling med Gud eller Anden”. De menar också att det är viktigt för en lovsångsledare att kunna läsa av församlingen för att veta var den befinner sig i processen.⁷⁰

Fastän praktiska saker som att kommunicera med andra, planera och öva lovsångerna i god tid underlättar ledandet av lovsång, lyfter informanterna också fram något annat. De talar om att vara lyhörd för Gud och att leda församlingen in i Guds närvaro. De kommer till slutsatsen att det är det som är det viktiga. Inte hur bra lovsången låter

---

70 Vingren 2018, 64.

utan var fokuset ligger. De talar också om att det är viktigt att musiken låter bra och att man ska vara väl förberedd, att scenen ska vara välordnad och att sångerna ska passa bra in i helheten. Ändå kommer de fram till att det är fokuset som är det viktigaste.

Flera av mina informanter uttryckte också att lovsångsledarens karaktär och fokus gör en skillnad. Fokuset kan av mänskliga orsaker vara någon annanstans än på Gud, men det är en konst att som lovsångsledare åsidosätta sina bekymmer och sitt högmod för den stund man ska leda lovsång. Ur informanternas svar kan konstateras att sångvalen kan styras av antingen ens vilja att visa hur bra man sjunger och spelar eller av ens vilja att peka på Gud. Sångvalen influeras som sagt också av den kommunikation man haft eller inte haft med andra före mötet. Ester uttrycker att hon gärna har en röd tråd genom hela gudstjänsten så att sångtexterna stöder det som sägs, speciellt om gudstjänsten har en tydlig liturgi. David uttrycker i stället att texten inte har så stor betydelse så länge den handlar om och riktas till Jesus. Joel påpekar att lovsångsledarens främsta uppgift är att peka på Gud. Han ger Johannes döparens ord som exempel.

***Joel:** En av mina favoritarbetsbeskrivningar för en lovsångsledare är Johannes döparen, när Jesus går över berget och Johannes ser honom och säger, han pekar på honom och säger "Se, Guds Lamm som tar bort världens synd!"⁷¹. Och på något sätt gillar jag den beskrivningen som en lovsångsledares arbetsuppgift. Vår uppgift är att peka på Kristus och säga " Se! Det där är din frälsare"[...]" Ge ditt hjärta till honom och finn glädje i Kristus"⁷²*

Både mina och Vingrens informanter verkar vara av den åsikten att en lovsångsledare bör hjälpa församlingen att se vem Gud är och hjälpa församlingen möta Gud. David berättar om sin upplevelse då det inte var musiken och lovsångsledarna som var viktiga utan snarare själva fokuset på Gud i lovsången.

[...] En sommar for jag på ett möte i en församling och det var någon gästtalare där och det var någon kampanj av något slag. Och så var det lovsång och de var nog inte

---

71 Joh 1:29.

så bra de som spelade lovsång. Faktiskt inte så farligt bra. Det var grymt bra drag i lovsången. [...] En stor del av mötesdeltagarna sjöng med och verkligen lovsjöng. Det var en ögonöppnare för mig att det handlar ju egentligen inte om de som står på scen. [...] Man behöver öva sig i att sjunga lovsång, för det handlar om att sätta fokuset utanför sig själv. [...]

David säger att det behövs övning för att leda lovsång. Det är inte en självklarhet och en enkel sak att kunna sätta sig själv åt sidan och i stället fästa blicken på Gud. Där kan finnas en möjlig gräns mellan vad som är lovsång och vad som är ett uppträdande. David konstaterar dock också att ”ju äldre man blir, desto mindre behov har man av att uppträda”.

Informanterna uttryckte också att de kan vara frustrerade på församlingen om församlingen inte är aktiva i lovsången. Några uttryckte att det ibland varit utmanande att försöka aktivera församlingen om de inte gensvarar. Likaså har det varit lätt att leda lovsång när församlingen tagit över och burit lovsången. Några informanter erkänner att de vissa gånger valt sånger som de vet att församlingen kommer att sjunga med i. Det har ändå kunnat vara frustrerande eftersom det inte varje gång handlat om att församlingen haft fokus på Gud utan snarare tyckt att lovsången låtit bra rent musikaliskt. Där har det uppstått inre dilemman hos lovsångsledare. Samtidigt behöver gudstjänstdeltagarna få lovsjunga Gud på ett sätt de själva är bekväma med. Här finns också ett dilemma. Kan lovsångsledarna leda lovsång utan att sätta press på församlingen och vågar församlingen utan press lovsjunga på ett sätt som de själva är bekväma med men också känner sig fria i? Är det något lovsångsledare och församlingar kunde sträva efter och hur skapas en sådan atmosfär?

På basen av svaren verkar det som att de kommentarer lovsångsledarna fått efter möten har gjort en skillnad. Om kommentarerna handlat om bra musik eller att man spelat bra, kan det vara lite frustrerande. Om kommentarerna däremot handlat om hur lovsången hjälpt en att inse något eller hjälpt en att komma närmare Gud, är det uppmuntrande också för lovsångsledaren. Joel påpekar dock att det är okej att ta emot en komplimang.

Beroende på lovsångsledarens egna motiv med att leda lovsång kan det vara svårt att

ta emot komplimanger om lovsång om komplimangen gäller lovsångsledarens talang. Ändå kan det vara värdefullt för någon att bara få sitta och lyssna på vacker musik i gudstjänsten. Som sagt kan musiken ha ett värde i sig och det går inte att veta vad som sker inom en annan människas hjärta under lovsången. Benjamin kommer med två relevanta frågor som en lovsångsledare kan fråga sig själv.

Benjamin: *[...] bra lovsång är nog kanske på något sätt kanske sist och slutligen mäts i att känner jag på något sätt, möter jag Gud? Det är ju det som det handlar om som församlingsmedlem. Möter jag Gud? Eller som lovsångsledare, möter församlingen Gud?*

Annat som informanterna nämnde som störande faktorer var för högt ljud, ett påtvingat entusiastiskt beteende ("hypande") av ett gott humör, eller en stökig scen. Mirjam påpekar att man skall göra allt man kan för att hjälpa en gudstjänstdeltagare att fokusera på Gud. I samband med det nämner hon att onödiga sladdar och kvarblivna burkar på scenen kan vara störande faktorer och ta fokuset bort från Gud. Det som är estetiskt vackert eller inte vackert för ögat verkar också spela en roll i fokuset när man lovsjunger. Där spelar den subjektiva åsikten också in. Hur välordnat det är. Belysningen och inredningen skapar också en atmosfär och känsla i rummet och kan påverka hur man upplever lovsången. Om volymen på musiken är för hög, kan det både vara skadligt för hörseln och försvåra fokuset. Informanten konstaterar att om volymen är för hög, är det svårt att höra sina egna tankar och sin egen röst. Är allt för välplanerat, finns det heller inte någon plats för improvisation och lyhörddhet för den helige Anden, konstaterar informanten. I kontrast till det berättar informanten att lovsången i vissa tillfällen varit väldigt stark fastän det varit knäpp tyst. Musiken har inte längre varit nödvändig utan hela salen full med människor har tillbett Gud i tystnad. Då har lovsångsledarna kunnat känna av rummet och gett rum åt Gud och slutat spela musik för att det inte varit nödvändigt. Benjamins fråga blir här relevant. Möter församlingen och lovsångsledarna Gud? Som Mirjam säger, är det bra att göra vad man kan som lovsångsledare för att hjälpa församlingen att möta Gud. Det påtvingade entusiastiska beteendet av ett gott humör kan också vara skadligt. Ett glatt humör är inte nödvändigtvis vad församlingen behöver. Någon kan behöva få känna sig ledsen eller frustrerad. Svåra känslor kan också vara positiva. Ett påtvingat glatt humör kan upplevas mera oäkta än autentiskt.

En informant är också frustrerad över att lovsångsledare så ofta måste vara snygga. Hur attraktiv någon är, är dock subjektivt. Det kan ändå finnas tendenser av att lovsångsledare gärna klär upp sig för att de är så synliga. Det informanten enligt min förståelse ändå syftar på är att det saknas en mångfald bland lovsångsledare. Det kan vara så att människor med ett visst utseende lättare får en plats som en lovsångsledare och det är i så fall beklagligt, men attraktion är ändå subjektivt. De som leder lovsång har ofta karisma och äkthet eller en längtan efter äkthet. Det kan påverka hur de presenterar sig själva utåt och hur de klär sig. Vissa personligheter trivs också bättre på en scen än andra. Kan dessa vara orsaker till att lovsångsledare generellt upplevs som snygga? Lovsångsledare kan omedvetet eller medvetet ta influenser av förebilder som är lovsångsledare eller andra populära personer. Min tanke är att det då sprids en viss estetik genom att till exempel följa populära lovsångsledare och andra populära personer på sociala medier. Eftersom lovsångsledare blir allt synligare och kan bli förebilder för andra, kan det vara att de vill hålla en viss standard också på sitt utseende. Problemet med det är att balansen mellan att vara en god förebild och att sätta fokuset bortom sig själv, på Gud, blir utmanande. Hur attraktiv eller oattraktiv får en lovsångsledare vara? Som sagt, attraktion är subjektivt, men så länge lovsångsledaren kan leda församlingens fokus på Gud, har lovsångsledarens utseende inte en stor betydelse. Lovsångsledarens karaktär och inställning styr långt hur denne leder lovsång. Det kan påverka församlingens fokus åt ett fungerande eller ett icke fungerande håll. Ändå är det slutligen inte lovsångsledaren som avgör lovsångens karaktär, utan snarare varje människa var för sig i relation till Gud. Lovsångsledaren kan bara hjälpa och leda församlingen att sätta fokus på Gud.

Vingrens informanter talar om musiken som ett redskap och att det i sig har skönhet och skapar en atmosfär⁷³ och mina informanter betonar mera hjärtats inställning. Dock talar Vingrens informanter också om att musiken kan användas som hjälpmedel för att nå känslor, men att det inte får användas för manipulation.

En informant påstår att hen ”kan få till en härlig, nice atmosfär så här rent känslomässigt” men att det inte per automatik betyder att församlingen ”tillber i ande

---

73 Vingren 2018, 82–85.

och sanning”, ett uttryck hämtat ur Joh 4:23 som uttrycks vara viktigt i tillbedjan hos ytterligare tre informanter.⁷⁴

Vingrens informanter talar alltså en del om känslor och atmosfär men att fokuset ändå bör vara på Gud. Mina informanter talar mer om lovsångsledarens karaktär och att sätta sig själv åt sidan för att ge rum åt Gud.

Sammanfattning

I avsnittet ovan har jag svarat på den andra underfrågan och här sammanfattar jag det som följande.

Lovsång handlar på många sätt om att kommunicera. Kommunikationen sker i förberedelser tillsammans med andra som tjänar i gudstjänsten, lovsångsledare emellan i förberedelser och i själva lovsångsledandet, kommunikation mellan lovsångsledare och församling och mellan människorna och Gud. Genom hela processen av att leda lovsång, är kommunikationen central för att det ska fungera.

Att leda lovsånger är annorlunda än att leda psalmsång. I psalmsång vet församlingen oftast i början av gudstjänsten vilka psalmer som ska sjungas i gudstjänsten för att numren är uppsatta på psalmtavlor i främre delen av kyrkan. Där står också ifall församlingen ska sjunga bara begränsat med verser eller alla verser. I lovsång vet församlingen inte vilken lovsång som sjungs förrän ledaren börjar spela den. Lovsångers uppbyggnad kan också variera beroende på hur lovsångsledarna väljer att göra. Någon vers eller refräng kan lämnas bort eller repeteras flera gånger än normalt. En kommunikation med Gud och den helige Anden anser informanterna som viktig för lovsångsledare. Att lära sig vara lyhörd och följa dit Gud vill leda. Samtidigt är det en fördel att kunna läsa av församlingen för att förstå vart den är på väg och vart den behöver ledas.

---

⁷⁴ Vingren 2018, 85.

Fokuset på lovsång är viktigare än hur det låter. Lovsång som låter bra kan vara till hjälp, men det är inte det som avgör om lovsången är äkta eller inte. Lovsångsledare kan falla i fällan av att helst vilja visa sina musikaliska talanger. I stället borde de peka på Gud och leda församlingen till Gud. Informanterna uttrycker det som utmanande att leda lovsång om församlingen inte verkar engagera sig ifall lovsångerna inte har ett häftigt och emotionellt stuk.

Synliga och påtagliga aspekter i lovsångstillfällena, som kan upplevas som störande faktorer är för hög volym, stökighet och ett icke autentiskt beteende. Det finns en längtan efter äkthet. Då kan en uppmuntran av glatt eller emotionellt humör kännas påtvingat. Ingen ska behöva känna ett tvång av att vara vare sig glad eller ledsen.

Det upplevdes bland informanterna att det saknas en mångfald bland lovsångsledare. De upplevdes vara för attraktiva för ofta. Med det menas att endast en viss sort av människor tycks leda lovsång och att det verkar som att det nästan är ett otalat krav att vara attraktiv ibland. Vem som är attraktiv är dock subjektivt. En orsak till att det kan upplevas som att lovsångsledare ska vara attraktiva kan vara att de influerats av populära, stora församlingar där det kan finnas en kultur av att människor klär sig och ser ut på ett visst sätt. Frågan är ifall en lovsångsledare ska behöva klä upp sig eller se ut på ett visst sätt för att få leda lovsång? Och är det ett problem att lovsångsledare ofta upplevs som attraktiva? Fokuset ska inte vara på lovsångsledaren utan på Gud.

Musiken är i sig ett medel för att möta Gud. Musik kan nå känslor och ställen som ord inte kan nå. Musik kan användas för att skapa vissa känslotillstånd och atmosfärer. Den får ändå inte användas som ett manipulativt medel i lovsång. En skön atmosfär och känsla kan vara bra men det kan också ta fokuset bort från Gud. Lovsångsledares karaktär är central för hur lovsången kommer att fungera.

3.3 Lovsångsledares ansvar och roll

Jag har tidigare diskuterat om informanternas syn på lovsång och tillbedjan samt om informanternas egna upplevelser och tankar om vad som är svårt respektive till hjälp för den som ska leda lovsång. I detta kapitel för jag fram vad informanterna anser att

lovsångsledare har för ansvar och roll. Därmed svarar jag i detta avsnitt på den tredje underfrågan.

Joel börjar med att kommentera att det inte finns någon tydlig och klar bild i Bibeln om hur en lovsångsledare borde vara. Möjligen kan en lovsångsledare jämföras med en präst, men det beror på kontexten, säger Joel. Någon lovsångsledare kommer och spelar några sånger medan en annan både spelar, sjunger, delar något ord och ber, konstaterar han. Det beror på kontexten. Som lovsångsledare är man ändå i en synlig position och har ett andligt ansvar. I Nya Testamentet finns det listor på hur en präst eller andlig ledare borde vara, påpekar Joel. Om lovsångsledare alltså får mer plats och synlighet, kan det också finnas mer krav på dem än att kunna spela instrument eller sjunga. David drar en parallell mellan lovsångsledare och äldste⁷⁵. I Bibeln talas om att äldste har en nära kontakt med Gud, menar David och funderar om äldstes roll kunde passa in på en lovsångsledare.

Benjamin konstaterar att alla kristna hör till ett allmänt prästadöme men att vissa har en tydligare ledarroll än andra, för någon måste alltid leda och för att människor har olika gåvor. I slutändan handlar det om personens karaktär. Det är inte hållbart om lovsångsledaren inte lever som hon lär, menar han. Hanna understöder det Benjamin sagt och konstaterar att det helt enkelt handlar om att vara en vettig kristen.

Eftersom lovsångsledare oftast syns tydligt framme i kyrkorummet, har de också ett ansvar över hur de beter sig eftersom det kan bli en stötesten för någon att se en lovsångsledare bete sig dåligt i vardagen men visa upp en fin fasad när denne leder lovsång, konstaterar Hanna. Någon kan få en bild av att kristna beter sig dåligt i så fall, menar hon. Hanna nämner också orden ”genuin” och ”autentisk” om lovsångsledare. Människor märker om lovsången är genuin eller inte och människan längtar efter något äkta. Benjamin konstaterar också att lovsångsledare kan vara lika viktiga som präster, speciellt på det planet att de syns ungefär lika mycket som prästerna.

Benjamin: [...] *Lovsångsledare skapar ju också teologi och på ett helt annat sätt än tidigare. Jag tror att lovsångsledare är lika viktiga som präster, inte så där i viktighets*

---

75 Se följande bibelställen: 1 Petrusbrevet 5:1–7, 1 Timotheosbrevet 3:1–7.

aspekt men i vem människor ser upp till, så är lovsångsledare verkligen up there. Och i dagens värld och sociala medier så är det nog superviktigt att vara en förebild. Jag tänker speciellt på den som nu finns med i globalt kända, att de har nog ett enormt tryck på sina axlar att på något sätt leva som de lär. Att om de lyckas vara, om vi lyckas vara förebilder så behöver vi vara det i lärjungaskap tror jag. I lydnad och i överlåtelse, framför att visa upp våra musikaliska färdigheter. [...]

Benjamin påpekar lovsångsledarens synlighet och ansvaret som kommer med det. Eftersom många mer kända lovsångsledare också är synliga på sociala medier, kan det också påverka vilken bild människor har av kristendomen. Samtidigt konstaterar han att lovsångsledare mer och mer får ett teologiskt ansvar. Ester kommenterar också att lovsångsledaren inte behöver vara perfekt men går tillbaka till Hannas tanke om autenticitet. Lovsångsledare är människor och gör också fel, och det behöver också synas eftersom ingen är perfekt. Skillnaden sitter i hur man hanterar svåra situationer och hur man uttrycker sig. Joel konstaterar att man inte bör ignorera de krav som ställs på dem som har en ledarroll men samtidigt handlar det om att omvända sig från synden och ta emot Guds nåd. Den balansgången kan vara sund, menar Joel. Som Benjamin säger i citatet ovan, skapar lovsångsledare mer och mer teologi, vilket för med sig ännu mer ansvar. De har ett ansvar att också välja teologiskt hållbara sånger så att församlingen inte tar med sig något som inte stämmer eller som går att ifrågasätta för mycket.

Benjamin: *[...]Att leda där man har fått mandat för att leda och att inte gå över de gränserna. [...] Att det är all respekt till de sammanhang där jag är. Så vill jag inte själv komma och trampa på, stiga över med mina befogenheter. [...]Men jag tror också att det är den helige Andens verk att vi respekterar varandra, respekterar olika sammanhang och på något sätt inte...ja...inte går för långt. Inte för kort heller.*

Lovsångsledare behöver också fundera över vilket sammanhang man leder i. Benjamin konstaterar att om det är ett bekant sammanhang så kan man ta mer frihet men att man i mer främmande sammanhang behöver följa den lokala församlingens önskemål och överenskommelser mera.

Också Vingrens informanter talar om att lovsångsledare behöver ta tid för sin relation

med Jesus och att det är hjälpsamt och viktigt att ta tid med Gud strax före man ska leda lovsång. Lovsångsledarens karaktär är alltså också viktig för Vingrens informanter. Att ta tid med Jesus för att bli mer lik honom hjälper också en att leda lovsång genuint. Att reda ut konflikter före lovsångsledande är också viktigt, menar informanterna. De nämner också att ansvaret inte ska behöva bli för stort för lovsångsledare. Det är ett kollektivt ansvar att leda en församling, menar de.⁷⁶ Lovsångsledare kan ändå växa i sin uppgift och med tiden bli mer lyhörd för Gud och ”ta ett steg i tro” när denne tror sig höra Guds röst och ledning.⁷⁷

Som det framkom i förra kapitlet, kan det ibland vara svårt att rikta fokuset bort från sig själv när man leder lovsång. Ester konstaterar att hon varit med om att kantorer spelat i svåra tempon eller tonarter som inte passar församlingen. Då har kantorns fokus kanske varit mer på att själv låta bra än på att leda och hjälpa församlingen sjunga. Kantorns egen musikaliska vision har varit i fokus snarare än uppgiften att leda och hjälpa andra.

Vingrens informanter påpekar också att en lovsångsledare inte kan leda någon längre än denne själv har gått i sin relation och resa med Gud. Samtidigt är det Gud som bestämmer vad han vill göra och då hänger det inte på hur långt lovsångsledaren kommit i sin tro. Men Gud använder ändå också dem han satt i en ledarposition för att hjälpa människor närma sig Gud.⁷⁸

Vingrens informanter talar om att de har en längtan att förena församlingen i en gemenskap som är en enda kropp. De använder också orden ”enhet” och ”försonas”.

En av informanterna återkommer särskilt till vikten av ”enhet” och att ”försonas” med människor och med Gud i relation till lovsång, men också till sitt ledarskap.⁷⁹

Lovsångsledarna har alltså som uppgift att förena församlingen till en enhet som är en och samma kropp genom lovsången och bön, menar Vingren. Lovsångsledare kan

---

76 Vingren 2018, 67.

77 Vingren 2018, 81–82.

78 Vingren 2018, 65–66.

79 Vingren 2018, 73.

också ta rollen av en mötes- eller gudstjänstledare när det är tid för lovsång i gudstjänsten och också hjälpa ovana sångare att sjunga och att förstå sångernas innebörd.⁸⁰

Mina informanter påpekar dock att det inte är ett måste att sjunga med men att man kan vara delaktig ändå. Delaktigheten är inte baserad på om församlingen sjunger eller inte. Liksom Benjamin berättade, var den tysta salen fylld av människor en stark upplevelse av att vara närvarande och delaktig fastän ingen sjöng eller spelade musik. Delaktigheten fanns också i tystnaden.

Mina informanter talar också om enhet och försoning men inte specifikt för det som sker inom en församling utan försoning och enhet mellan olika församlingar. De talar om att de vill se en försoning i Svenskfinland för att skapa enhet och att det redan finns en längtan efter något nytt i Svenskfinland. De talar om en längtan efter Gud och något nytt. Det kan vara ett ansvar lovsångsledare i Svenskfinland kan ta på sig, men mera om det i nästa avsnitt 3.4.

Lovsånger kan, som jag tidigare sagt, ha olika karaktär och innehåll. Om det inte finns en teologisk och biblisk förståelse, kan det vara att lovsångerna inte hänger ihop med helheten eller inte har ett syfte och en poäng. Handlar alla lovsånger under en gudstjänst till exempel om hur stor Gud är, saknas det bland annat lovsånger om Jesu död och uppståndelse, sånger om hur Gud möter människan, sånger om Guds skapelse och flera andra teman som uteblir. Det behövs också en förståelse för kyrkoåret för att under olika högtider och helgdagar kunna välja lovsånger som passar in i temat. Likaså behövs förståelsen för att kunna välja lovsånger som passar in i det predikanten predikar om. Det behövs alltså en förståelse för teologi och bibeln för att kunna välja sånger med rätt tema men också sånger som har en hållbar teologi och som inte blir manipulativa och tvingar ord i gudstjänstdeltagarnas mun. Alltså ord de möjligen inte förstår djupet och betydelsen av. Om lovsång, som informanterna sade, är en form av bön, har lovsångsledarna ett ansvar att se till att församlingen inte ber något tokigt. Varje gudstjänstdeltagare har också själv ett ansvar att tänka på vad de sjunger, men det finns ingen garanti på att de gör det. Lovsångsledaren kan också förklara texten

---

80 Vingren 2018, 73.

före lovsången för att den ska vara lättare att förstå för alla.

Sammanfattning

I avsnittet ovan fick jag svar på den tredje underfrågan och jag summerar de tankarna här.

I Bibeln står det inte klart vilka krav det ställs på lovsångsledare. Det står ändå vilka krav som ställs på andliga ledare och en lovsångsledare kan klassas som en andlig ledare. Informanterna konstaterar att ju mer ansvar en lovsångsledare får, desto mer krav kan ställas på denne. Lovsångsledare kan vara aktiva på sociala medier eller vara synliga på andra sätt och ha följare som kan bli influerade av dem. De har då ett ansvar att leva med gott exempel. Lovsångsledare är inte mer värda än andra. De är del av det allmänna prästadömet men någon måste leda och de råkar vara relativt synliga i församlingar. Eftersom de är så synliga är det lätt att se upp till dem, liksom präster är synliga och kan ha församlingens förtroende. Lovsångsledare skapar och formar också teologi och har därmed ett teologiskt ansvar och inflytande liksom också prästen har ett teologiskt ansvar och inflytande. Informanterna påpekar dock att det är viktigt att vara autentisk. Det är viktigare att lovsången är autentisk än att den låter bra musikaliskt. Lovsångsledare, liksom präster, är ett ansikte utåt för kristendomen eftersom de är så synliga. De behöver inte vara perfekta men de bör omvända sig från synden när de gör något fel, menar informanterna. Alltså behöver de vara autentiska. I olika sammanhang kan lovsångsledaren ha mer eller mindre ansvar och informanterna påpekar det som viktigt att respektera det ställe man leder lovsång på och de människor man leder i lovsång.

Lovsångsledare må ha mycket ansvar men borde inte få för mycket ansvar på sig. Det är ett kollektivt ansvar att leda en församling. Var och en får växa i sina gåvor och uppgifter och i egen takt växa i sin relation med Gud och låta Gud leda. Med tiden lär man sig urskilja Guds röst bättre och kan följa Guds ledning. Lovsångsledarens uppgift är att leda församlingen och hjälpa den lovsjunga. Inte att visa sina talanger och spela i utmanande tonarter och tempon. Samtidigt kan människan leda en annan bara så långt

hon själv gått, men det är Gud som tar steget längre och gör det han själv vill. Det är upp till Gud och inte lovsångsledaren.

Lovsången kan också ha en förenande funktion. Den kan vara ett medel för försoning och uppbyggande av Kristi kropp, kyrkan. I Svenskfinland kan kanske lovsången vara ett medel för att försona och bygga broar mellan församlingar där det fortfarande finns sår och konflikter. I lovsången kan man bilda enhet.

3.4 Lovsångskulturen i Svenskfinland

I detta avsnitt skall jag svara på min fjärde underfråga som handlar om lovsångskulturen i Svenskfinland. Enligt mina informanter är den spretig men fylld av potential. Det finns alltså inte en enhetlighet i lovsångskulturen, men det finns en längtan efter något nytt, eftersom det finns splittring mellan samfund och inom samfund. Fördomar som skapats tidigare, sitter kvar också hos yngre generationer.

Finlandssvenska lovsångsledare ser att Finland är annorlunda och behöver sin egen kultur och att människorna i Finland har ett annorlunda sätt att vara och agera. De kan lära sig av andra kulturer men har ändå sin egen identitet. Lovsångsledarna i Svenskfinland har alltså en bild av hur lovsång ska se ut och lovsången blir därmed influerad av andra utomstående lovsångskulturer. Samtidigt ser de också kritiskt på sin lovsångskultur och ser att Svenskfinland har en egen identitet som behöver värnas om. Som sagt finns det fortfarande splittring i Svenskfinland på grund av tidigare konflikter i historien och det kan vara ett hinder för att Svenskfinlands egen lovsångskultur ska få rum. För att kompensera det vänder man sig till andra länder. Mina informanter uttrycker att det behövs enhet och försoning för att komma vidare.

Det sker en hel del nytt inom den finlandssvenska lovsångskulturen, men eftersom det saknas ett bredare samarbete, är det svårt att skapa en enhetlig lovsångskultur för hela Svenskfinland. Det finns ändå en vilja och längtan att skapa enhet bland församlingarna men det skulle kräva initiativ, försoning och åsidosättande av egen stolthet, menar informanterna. De konstaterar också att församlingarna ändå har samma Gud och i stora drag samma mål och därför borde kunna samarbeta.

Samarbetet som ändå finns sker ofta via större ungdomsevenemang där det också kan presenteras nya lovsånger som de deltagande församlingarna sen kan ta med sig till sina egna sammanhang. Lokalt sker det också fina samarbeten mellan församlingar, menar Ester. Det som också förenar speciellt den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är psalmboken och psalmbokstillägget. Speciellt på frikyrkligt håll tar man mycket influenser från Sverige och speciellt av Hillsong och andra megakyrkor som går i Hillsongs fotspår. Det är ändå inte sagt att samma sånger sjungs i de olika församlingarna. Det kan vara både en styrka och svaghet att de olika församlingarna gör som det passar bäst i den egna kontexten, men enheten skulle kunna stärka församlingarna och utmana dem på ett positivt sätt

Informanterna uttrycker att det finns en längtan efter nätverkande och efter ännu mer lovsångsskrivande inom Svenskfinland så att Svenskfinland skulle få sitt eget lovsångsspråk. Numera lånar man mest svenska och andra utländska lovsånger. Joel uttrycker att hans upplevelse är att man i Svenskfinland är hungrig efter och passionerad för Gud. Samtidigt påpekar han att det inte går att dra alla församlingar över samma kam. En svaghet som Joel dock påpekar är att han upplever att det finns en brist på teologisk och biblisk förståelse. Att man kanske jagar efter en slags atmosfär för att kunna möta Gud, medan man egentligen kan möta Gud lika bra i en öken som i ett stort lovsångsspektakel.

Lea påpekar att känslan av att möta Gud borde vara samma vare sig man deltar i ett stort eller litet lovsångssammanhang. Lea talar också om att hon upplevt att det finns en längtan efter något nytt inom lovsångssammanhang i Svenskfinland. Det växer fram en längtan av en egen lovsångskultur i Svenskfinland och flera börjar själv skriva lovsånger. Viljan och längtan efter enhet, samarbete och något eget för Svenskfinland är med andra ord stor. Fortfarande sitter det ändå kvar fördomar och oläkta sår hos många, vilket gör det svårt att samarbeta över församlingsgränser. Som sagt skulle det behövas försoning. I kapitel 2.2 berättar jag om bakgrunden till splittringen men här berättar David lite om bakgrunden till de sår som finns kvar.

David: [...] Jag är uppväxt med en sådan, lite grann från mina föräldrar som förstås var präglade av sin uppväxt, att det är nog bara vi i vår församling som är kristna.

De andra församlingarna...nej...(skakar på huvudet) nej. Och om det fanns det ännu på sjuttio-åttiotalet, så det som slår mig nu är att det kanske frikyrkligheten och Kristi kropp är som så sargad här i Svenskfinland av gamla oförrätter och synd. Så att det är svårt att få en enhet till stånd. Alltså det var ju så jag har hört från första halvan av nittonhundratalet i Vasa tillexempel om en pingstvän gick på gatan och mötte en från baptistkyrkan så gick man till andra sidan gatan för att det var så hårda strider och det var ju då pingstväckelsen kom till Finland och början av nittonhundratalet så blev det ju stora delningar i mycket. Många från missionsförbundet gick till pingströrelsen och från baptistsamfundet gick till pingströrelsen och det där skapade nog sår. Och det finns ju de här gemensamma sommarkonferenserna, men jag funderar nog om man borde på något sätt göra ett upprop för en gemensam försoning på något sätt. Att från ledarhåll verkligen be varandra eller vad ska jag säga samfundshåll verkligen be varandra om ursäkt och manifestera en enhet och manifestera en enhet och försoning. För nog är det ju väldigt...nog präglar det ju alla församlingar just liksom den här diversiteten som på något sätt är lite onödig. Väl spretig...tänker jag. [...]

David beskriver hur pingströrelsens ankomst till Finland och det faktum att en del flyttade från andra samfund till pingströrelsen, orsakade stridigheter bland kristna. Han hoppas på att se ledare i olika samfund ta ansvar och initiativ för att be om förlåtelse av varandra och försonas med varandra så att gamla sår kan läkas. Han konstaterar senare att det gäller hela Svenskfinland och att det förekommit att man haft dåliga attityder mot varandra över samfundsgränser och att det kunnat ta opassande uttryck. Det talas också speciellt bland äldre generationer om att det alltid är någon annans fel när något går på tok, kommenterar han. Hanna kommenterar det David sagt.

Hanna: *Grejen är ju att kanske yngre generationer känner inte till historien kring alla de här oförrätterna och allt, utan de bara som lever på något sätt i frukten av det, som är ganska rutton. Och förstår inte riktigt varför det är så mycket oenhet.*

Hanna konstaterar att såren sitter kvar i de yngre generationerna och att de kanske inte förstår vad det beror på att det finns stridigheter över samfunds gränser. De kan ha dålig attityd mot andra utan att ens förstå varför. På basen av informanternas diskussioner kan jag konstatera att det finns en vilja och hunger, speciellt hos yngre generationer, att ha mer samarbete och försonas med varandra över

samfundsgränserna. Speciellt de äldre generationerna som mest drabbats av stridigheter, kunde behöva ta initiativ för att försonas med varandra. Mirjam konstaterar att hon älskar bibelstället som säger ”*Where there is unity, God commands his blessing*”.⁸¹ Det upplever jag beskriver Svenskfinlands längtan om att få enhet för att sedan skapa något nytt och eget, som i detta fall handlar om en egen lovsångskultur. Bibelstället Mirjam nämner är dock en parafras från bibeln. Det är möjligt att hon hört eller läst den meningen någonstans. Hur som helst är det en teologisk influens som hon tagit med sig. En teologisk tolkning på Ps133. Mirjam citerade meningen på engelska vilket kan tyda på att det är en influens från USA.

Joel konstaterar däremot att det ändå kan vara en bra sak att det finns olika samfund och församlingar som gör saker på olika sätt, så länge det inte går över de gränser som ställs i Bibeln. Eftersom människor har olika preferenser och trivs i olika sammanhang, kan det vara bra att det finns församlingar att välja mellan, så att man kan hitta ett ställe där man känner sig trygg och välkommen. Joel påpekar ändå att ingen församling är felfri och att det kan vara bra att utmanas. Som sagt, om Gud aldrig är av annan åsikt än man själv är, finns risken att det inte är Gud man hör utan ens egen idé av vem man vill att Gud ska vara. Om din Gud aldrig utmanar dig, då är din egen röst din Gud, säger Joel. Så det är gott att hitta en församling där man hör hemma, men det är också bra att utmanas.

Ester talar om att det också verkar finnas en splittring mellan Södra Finland och Österbotten och att många har så att säga taggarna utåt mot alla, men att det finns fina samarbeten mellan församlingar på lokalt plan. Som motsats till att ha svårt att samarbeta med andra församlingar, kan det också vara svårt för dem som faktiskt samarbetar att hitta en identitet. Det kom fram av informanterna att många starkt vill identifiera sig med det samfund de officiellt hör till, men sådana som samarbetar med flera olika samfund kan ha svårt att identifiera sig på det planet. Ester konstaterar att det då kan vara lättast att bara kalla sig kristen eller ekumenisk.

Den stil av lovsång som spelas i olika församlingar kan också påverka vilken församling människor väljer att rota sig i. Mirjam nämner kort en berättelse ur boken

---

81 Tanken är en parafras som kommer från Ps133.

*How to worship a king*⁸² där en lovsångsledare besöker en annan församling där lovsången inte låter bra och han försöker bara komma igenom situationen. Då hör han Gud säga ”this is not yours to judge”. Mirjam lyfter fram att fastän lovsången låter olika i olika församlingar, är det sist och slutligen Gud som avgör om den är äkta och bra. Det är inte människornas sak att avgöra. Mirjams poäng var att förstärka det att kristna inte borde döma varandra. Ingen är ändå perfekt och det är Gud som är domare och inte människan.

David talar också om att bekvämlighet spelar en roll. Det som är bekant är tryggt men det som är nytt kan vara skrämmande. David påminner om att äldre generationer har kunnat uppleva det som svårt att lyssna på mer kontemporär lovsång eftersom det i deras ungdom i vissa fall kallats ”djävulens musik”. Mycket handlar alltså om vad man är van vid och vad som tilltalar en själv. Som Joel sa, är det ändå bra att utmana sig själv. Mirjam ger ett exempel på hur en pensionär tyckte det var jobbigt med så högt ljud i lovsången, men att han löste problemet med att använda öronproppar eftersom han tyckte det var viktigt att ändå ge plats också för nya generationer och att finnas kvar i församlingen. Joel konstaterar att det är bra att också se på äldre sånger eftersom äldre texter ofta är så rika på innehåll medan nyare lovsånger sällan har lika mycket djup. Så det skulle behövas en balans mellan det nya och det gamla. Hanna konstaterar också att man i modern tid blivit lärd att bli underhållen medan man egentligen också skulle behöva lära sig att bidra med något. Det handlar inte bara om en själv när man går på gudstjänst, utan om att man är en del av Kristi kropp och har en uppgift att fylla. Om människor formas av den omgivning och tid de lever i, kan det påverka också hur lovsångerna formas. Kontemporära lovsånger låter ofta som populärmusik fastän de har en kristen innebörd. Kyrkor blir alltmer influerade av samhället utanför och lovsångerna kan då bli, som Hanna säger, underhållande. Jag tänker att äldre och nyare sånger kan ha olika djup, liksom Joel säger, men samtidigt kan det vara att djupet i lovsångerna bara ser olika ut. Att sjunga både nyare och äldre lovsånger kan ändå vara värdefullt eftersom församlingen är till för alla åldrar.

På orter där det inte finns många finlandssvenska församlingar, händer det lätt att finlandssvenskar från olika samfund samlas i samma församling. Det kan tolkas som

---

82 Zach Neese, 2012.

ett slags samarbete. Lovsångernas språk kan också variera och ofta sjungs det på svenska och engelska. I finlandssvenska församlingar med människor med olika modersmål, kan det också förekomma lovsånger på finska och eventuellt andra språk, men huvudsakligen på svenska och engelska. Lovsångernas språkvariation beror naturligtvis också på lovsångsledarnas språkkunskaper. Språken kan förena men också exkludera människor i församlingar. Den språkliga identiteten i församlingar kan vara stark speciellt om ett språk dominerar och för med sig en stark kultur. Svenska språket kan vara speciellt viktigt för finlandssvenskar i församlingar på orter där det inte finns många alternativ till svenska. Mina informanter kommenterade inte starkt språket i lovsång men kunde konstatera att det förekommit både positiv och negativ respons gällande lovsång på olika språk i församlingarna.

Det som är nytt, för med sig både möjligheter och risker. Lea och Benjamin berättar att tekniken har fört med sig möjligheter att nå ut till människor. Församlingar har kunnat strömma sina gudstjänster och det kan vara en lägre tröskel att lyssna på en lovsång i sitt eget hem än att fysiskt stiga in i en kyrkobyggnad. Detta används också i Svenskfinland. Samtidigt finns risken av att påverkas för mycket av andra kulturer i stället för att skapa sin egen lovsångskultur. Det man ser hända i till exempel USA och Sverige, kan skapa bilder av hur det borde vara också i Svenskfinland. Det kan vara något gott och inspirerande, men samtidigt är kulturen inte den samma i Svenskfinland som i USA och Sverige. I värsta fall försöker lovsångsledare imitera det de ser i filmklipp, på ett sådant sätt att den egna identiteten och kontexten glöms bort. Svenskfinland samlar i regel inte arenor fulla med människor på en vanlig söndagsgudstjänst. Det är mer normalt i megakyrkor⁸³ i bland annat USA, men inte i Svenskfinland.

Lovsångskulturen i Svenskfinland är alltså influerad från många olika håll, men söker sin egen identitet. Det behöver inte vara en negativ sak att bli influerad av andra kulturer, men om den egna grunden är instabil kan det vara utmanande att hitta enhet.

---

83 En kyrka som samlar tusentals människor på ett möte.

Sammanfattning

I avsnittet ovan har jag svarat på den fjärde underfrågan och till näst sammanfattar jag de tankarna här.

I Svenskfinland finns splittring men också en hunger efter Gud och en längtan efter försoning. Det finns en längtan efter något nytt. Det skapas nya lovsånger i Svenskfinland men de sprids inte så brett. Samarbeten finns främst inom ungdomsverksamheten. Eftersom det finns en brist på egen lovsång i Svenskfinland, tar många influenser från Sverige och Hillsong. Det är ändå breda influenser och olika sånger används ofta i olika församlingar. Det finns dock undantag. Informanterna enas om att det skulle behövas mer nätverkande bland församlingarna samt fler finlandssvenska lovsånger för att skapa ett eget finlandssvenskt lovsångsspråk.

Försoning skulle behövas för att kunna lösa konflikter och blicka framåt. Församlingarna i Svenskfinland är olika, vilket kunnat leda till konflikter men som också kan vara en rikedom. Människor föredrar olika typer av församlingar och därför är det bra att kunna välja en som passar en själv. Så länge församlingen är bibeltrogen är det inte ett problem. Försoning behövs ändå. Det är bra att utmanas och inte bara låsa sig vid ett sätt, menar en informant. Konflikter finns också mellan församlingar från olika delar av landet och många vill identifiera sig med en viss församling eller ett visst samfund. I stället kunde man identifiera sig som kristen eller ekumenisk, menar en informant.

Lovsång kan låta olika i olika sammanhang och det är inte människans uppgift att döma om det är äkta eller inte. Det är Gud som dömer om det är det eller inte. Kristna borde inte döma varandra. Ingen är perfekt. Det som är bekant är tryggt och det obekanta skrämmer ofta. Äldre psalmer och nyare lovsånger är olika och kan ha olika djup men kan vara lika värdefulla och fungerande. En balans mellan dessa kan vara bra eftersom församlingen är till för alla åldrar. Människor är vana vid att bli underhållna. Men de har också en uppgift att fylla. Lovsång är inte underhållning.

Teknik för med sig gott och ont. Man kan nå flera men kan också påverkas av andra

kulturer från till exempel USA och Sverige på gott och ont. Svenskfinland är litet jämfört med USA och Sverige. Den har en annan kultur och att jämföra sig för mycket med megakyrkor är inte alltid gynnsamt fastän det ibland kan vara inspirerande.

3.5 Avslutande kommentarer

I detta kapitel har jag analyserat hur mina informanter definierat lovsång och tillbedjan, vad de upplevt som utmanande och fungerande i lovsång, vilken roll och ansvar lovsångsledare har och slutligen hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland. Jag har jämfört vad det finns för likheter och olikheter i mina informanternas och Vingrens informanternas svar. I och med detta har jag svarat på de fyra underfrågorna jag presenterat i inledningskapitlet i avsnitt 1.1 Frågeställning.

4. Avslutande diskussion

I detta kapitel argumenterar jag för avhandlingens relevans, diskuterar min studie och presenterar mina slutsatser samt förslag på vidare forskning.

Det har varit inspirerande, givande och utmanande att skriva denna avhandling. Området avhandlingen berör har inte behandlats i Svenskfinland så här brett tidigare och därför har det varit svårt att hitta material och referenser. Det har även varit utmanande att begränsa ämnet eftersom det finns mycket att utforska i ämnet. Min strävan är att väcka diskussion, ge en uppfattning om hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland utöver traditionell psalm- och körsång samt att bidra till en nyare gren av forskning inom kyrkomusik.

I min pro gradu-avhandling har jag studerat hur lovsångskulturen ser ut i Svenskfinland. Först redogjorde jag för vad det finns för tidigare forskning som tangerar min studie och varför min studie är relevant. Därefter gav jag bakgrund till Hillsong, som influerar lovsångskulturen i Svenskfinland, presenterade Ellen Vingrens studie som jag använt som jämförelseobjekt för min studie, samt beskrev lovsångens situation i Svenskfinland både historiskt och i nutid. I analysen fokuserade jag på vad mina informanter diskuterat under fokusgruppintervjuerna och analyserade Ellen Vingrens studie för att se om det fanns likheter eller olikheter i svaren hos hennes informanter i liknande frågor. I ljuset av det svarade jag på min frågeställning; *Vad kännetecknar Svenskfinlands lovsångskultur och lovsångsledarskap och vad i dem sätter hinder samt ger möjligheter för tillbedjan?* med hjälp av följande underfrågor jag ställt i inledningen:

1. Hur definierar lovsångsledare i Svenskfinland lovsång?
2. Vad i Svenskfinlands lovsångskultur och lovsångsledarskap sätter hinder för och ger möjlighet för tillbedjan?
3. Vad har lovsångsledare för ansvar och roll?
4. Hur ser lovsångskulturen ut i Svenskfinland?

Det främsta som kommit fram i avhandlingen är följande saker:

Den första är att tillbedjan är något naturligt som alla människor gör men det kan se annorlunda ut i olika kulturer och för och i olika människor. Frågan är bara vad eller vem man tillber. Finländare upplevs som skyggare när det gäller att uttrycka sig kroppsligt och emotionellt i lovsång, men det behöver inte vara ett problem fastän det kan vara utmanande för lovsångsledare.

Det finns enligt mina informanter en hunger efter Gud och något nytt och eget i Svenskfinland: en längtan efter ett eget lovsångsspråk i stället för att främst ta influenser från andra länder och kulturer. Lovsångsledare har ett ansvar att leda lovsång och leva sina liv autentiskt. De har också ett ökande teologiskt ansvar och ett ansvar att skapa ett utrymme för församlingen att möta Gud i stället för att själv synas och låta musikaliskt bra.

I lovsång behövs kommunikation bland alla inblandade. Att lyssna in och kommunicera vidare som en triangel mellan lovsångsledare, Gud och församling, men också en själv. Det som främst kom fram som ett hinder i Svenskfinlands lovsångskultur var de splittringar som skett under 1900-talet. De har satt spår och gått i arv i generationer. Informanterna uttrycker att de vill se försoning mellan församlingar för att kunna gå framåt och skapa nya broar och samarbeten. Splittringarna påverkar inte endast lovsångskulturen utan allt samarbete som finns mellan församlingar. Samarbeten mellan vissa församlingar fungerar medan det inte gör det mellan andra. Bäst fungerar det inom ungdomsverksamhet. För att skapa en gemensam lovsångskultur i Svenskfinland skulle försoning vara ett steg i rätt riktning. De olikheter församlingar har i Svenskfinland är dock inte bara ett hinder utan också en rikedom. Det finns variation och rum för olika röster. Informanterna uttrycker att det finns potential i Svenskfinland, men för att den ska komma fram och spridas skulle det behövas mer kommunikation, samarbete, dialog och försoning. Det är inte människans uppgift att döma en annorlunda församling eller människa. Lovsång kan skapa gemenskap och bygga broar. Kan en gemensam blick på Gud i lovsång föra samman Svenskfinland i en gemensam riktning?

I denna studie har jag fokuserat främst på lovsång från lovsångsledares perspektiv. Det

kunde vara intressant att forska vidare i hur församlingen upplever lovsång och hur språket i lovsång påverkar lovsången. Utöver det kunde det vara intressant att se på lovsång ur ett musikvetenskapligt perspektiv. Hur olika skalor eller andra musikaliska aspekter används för att skapa olika atmosfärer och hur kontemporär lovsång skiljer sig från andra genrer inom kyrkomusik teologiskt, musikvetenskapligt och sociologiskt eller psykologiskt. Slutligen, hur lovsångskultur och lovsånger påverkas av trender och hur de sprids mellan olika länder och församlingar? Man kunde alltså forska vidare både i det musikaliska och det kulturella inom lovsång både lokalt och globalt.

Källförteckning

Tryckta källor

Anderson, Benedict. *Imagined Community: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso, 2016.

Antturi, Kai. *Church Alive: Short History of the Pentocostal Movement in Finland 1911–1999*. Helsingfors: Multiprint Oy, 2000.

Bromander, Jonas. *Rum för röster: Sociologiska analyser av musiklivet inom Svenska kyrkan, som det uppfattas av kyrkobesökare, kyrkomusiker samt kyrkokorister*. Stockholm: Verbum förlag, 2002.

Fahlgren, Sune "Från blandad kör till lovsångsteam." i *Med skilda tungors ljud: Körsång och gudstjänstspråk*, redigerad av Borgehammar, Stephan, 23–76. Skellefteå: Artos & Norma, 2013.

Hartje-Döll, Gesa "(Hillsong) United Through Music." i *Christian Congregational Music: Performance, Identity and Experience*, redigerad av Monique Ingalls, Carolyn Landau, Tom Wagner, 137–154. London: Routledge, 2013.

Kauflin, Bob. *Worship Matters: Leading Others to Encounter the Greatness of God*. Wheaton, Illinois: Crossway, 2008.

Salo, Boris. "Vart tog lovsången vägen?" *Kummin*, 4/2021. Förbundet Kyrkans Ungdom.

Vingren, Ellen. *Lovsångsledaren – en "prayer intercessor" En kvalitativ studie av lovsångens innebörd och lovsångsledarens uppgift hos åtta lovsångsledare i Sverige*. Magisteruppsats, Ansgar Teologiska Högskolan, 2018.

Vingren, Ellen ”Lovsång som bön.” i ”*Man ska vara sig själv*”: *En bok om ungdomar, tro och delaktighet*, redigerad av Forsling, Josef, Caroline Gustavsson, Fredrik Wenell, 179–197. Örebro: Marcus förlag, 2019.

Webbsidor

Lauren Ferri, ”New development in Hillsong founder Brian Houston’s court case”,
The West Australian,

<https://www.perthnow.com.au/news/new-development-in-hillsong-founder-brian-houstons-court-case-c-5465651>

Martyn Wendell Jones, ”Inside the Popular, Controversial Bethel Church”, Christianity Today,

<https://www.christianitytoday.com/ct/2016/may/cover-story-inside-popular-controversial-bethel-church.html>

Thomas Österberg, ”Pingstledaren om tillväxt och kritik inom Hillsong Sverige”,
Dagen,

<https://www.dagen.se/nyheter/2021/04/15/pingstledaren-om-tillvaxt-och-kritik-inom-hillsong-sverige/>

”About Bethel”, Bethel Church,

<https://www.bethel.com/about>

”the Assemblies of God”, the Assemblies of God,

<https://ag.org/About/About-the-AG>

”Frank Houston”, Wikipedia,

https://en.wikipedia.org/wiki/Frank_Houston

”What We Believe”, Hillsong Church,

<https://hillsong.com/what-we-believe/#>

”Music: The Sound of Our house”, Hillsong Church,

<https://hillsong.com/music/>

”Vem tar upp kampen med Hillsong?”, Dagen,

<http://www.dagen.se/debatt/vem-tar-upp-kampen-med-hillsong-1.1104775>

”Biografi”, Stefan Swärd,

<http://www.stefansward.se/biografi/>

”Tidningen Dagen och Hillsong – lite reflektioner”, Stefan Swärd,

<http://www.stefansward.se/2021/04/11/tidningen-dagen-och-hillsong-lite-reflektioner/>

Bilagor

Fokusgruppintervju 2:

Följande frågor skickades till informanterna på förhand:

- 1) Vad skulle du säga att Svenskfinlands lovsångskultur karaktäriseras av? Styrkor/svagheter?
- 2) Vilken roll och betydelse har lovsången i gudstjänsten?
- 3) Hur spelar situationen, rummet, omgivningen med mera in i lovsången?

Följande filmer skickades till informanterna på förhand:

- 1) The Blessing with Kari Jobe & Cody Carnes | Live from Elevation Ballantyne | Elevation Worship (Hämtad 11.3.2021) <https://www.youtube.com/watch?v=Zp6aygmVzM4>
- 2) Yeshua | Jesus Image Worship | Michael Koulianos | Jesus '19 (Hämtad 11.3.2021) <https://www.youtube.com/watch?v=ivUb1K0B0zE>
- 3) The Hillsong Israel Tour from the steps on the Temple Mount (Hämtad 11.3.2021) <https://www.youtube.com/watch?v=oKKKDFkgBho>
- 4) Oceans (Where Feet May Fail) – Hillsong UNITED – Live in Israel (Hämtad 11.3.2021) <https://www.youtube.com/watch?v=OP-00EwLdiU>

Fokusgruppintervju 3:

Följande frågor skickades till informanterna på förhand:

- 1) Vad är lovsång och tillbedjan?
- 2) Varför är lovsång viktigt?
- 3) Vilken roll och betydelse har lovsången i gudstjänsten? (Betydelse för individ/församling etc.?)
- 4) Vad har man som lovsångsledare för inflytande och roll i och utanför ledandet av lovsång? (Är lovsångsledare någon slags förebilder? Vad har lovsångsledare för ansvar?)
- 5) Har du någon förebild inom lovsång? Vem och varför i så fall?

6) Var går gränsen mellan att uppträda och att leda lovsång?